

**A környezetvédelmi és vízügyi miniszter
9/2006. (K. V. Ért. 4.) KvVM utasítása
a nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyongazdálkodási
tevékenységének egységes alapelvek szerinti ellátásáról**

A nemzeti park igazgatóságok állami tulajdonú védett és védelemre tervezett természeti területein végzett természetvédelmi vagyongazdálkodási tevékenység egységes alapelvek szerinti ellátása érdekében az alábbi utasítást adom ki:

1. §

Az utasítás hatálya a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumra (a továbbiakban: Minisztérium), valamint a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása alatt álló nemzeti park igazgatóságokra (a továbbiakban: igazgatóságok) terjed ki.

2. §

Az igazgatóságok vagyongazdálkodási tevékenysége során – a hatályos jogszabályok vagyongazdálkodási előírásaira is figyelemmel – az utasítás *melléklete* szerinti szabályzat az irányadó.

3. §

Ez az utasítás a kiadmányozása napján* lép hatályba.

Dr. Persányi Miklós s.k.

* A kiadmányozás napja: 2006. március 13.

SZABÁLYZAT

**a nemzeti park igazgatóságok állami tulajdonú
védett és védelemre tervezett természeti területein végzett
természetvédelmi vagyonkezelési tevékenységének
egységes alapelvek szerinti ellátásához**

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés (a szabályzat célja)	4
2. A KvVM irányítása alá tartozó szervek vagyonkezelésében lévő védett természeti területek vagyoni köre	5
2.1. Vagyonkezelésben lévő vagyon, kincstári vagyon	5
2.2. Vagyonkezelésbe vétel	5
2.3. A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési tevékenysége	6
2.4. Szerződéskötés (vagyonkezelési szerződés)	7
2.5. Saját, illetve idegen használat	8
2.5.1. Saját használat	9
2.5.2. Idegen használat	10
2.6. Szerződéskötés (haszonbérleti szerződés).....	14
2.6.1. A szerződéskötés általános szabályai	14
2.6.2. A haszonbérleti szerződés követelményei.....	15
2.7. A vagyonkezelte vagyon számbavétele, nyilvántartása, adatszolgáltatás.....	16
3. A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésével szembeni követelmények	18
3.1. Mezőgazdasági jellegű tevékenységek.....	18
3.2. Erdőgazdálkodási tevékenység	24
3.3. Vadgazdálkodási tevékenység.....	27
3.4. Halgazdálkodási tevékenységek.....	28
3.5. Nádgazdálkodási tevékenységek.....	30
3.6. Művelés alól kivett területek	32
3.7. Gyümölcsös és szőlőterületek, kertek	34
4. Vagyonkezelés közgazdasági és pénzügyi követelményei	37
4.1. Tervezés	37
4.1.1. A természetvédelmi kezelési terv.....	37
4.1.2. Hosszú távú (10 éves) természetvédelmi vagyonkezelési program	37
4.1.3. Éves igazgatósági természetvédelmi vagyonkezelési terv	38
4.1.4. Igazgatósági költségvetés	39
4.2. Nyilvántartások	40
4.2.1. Számviteli nyilvántartás (könyvvezetés).....	40
4.2.2. Szakmai nyilvántartások	40
4.3. Felügyeleti feladatok	40
4.4. Beszámolás	41
4.4.1. A tulajdonos képviselőjének történő beszámolás.....	41
4.4.2. A felügyeleti szervnek történő beszámolás	41
4.5. Ellenőrzés	42
4.5.1. Belső, igazgatósági ellenőrzés.....	42
4.5.2. Külső (igazgatóságon kívüli) ellenőrzés	42
4.5.2.1. Felügyeleti ellenőrzés.....	42
4.5.2.2. Tulajdonosi ellenőrzés.....	43
4.5.2.3. ÁSZ, KEHI ellenőrzés.....	43
Függelék	44

1. Bevezetés (a szabályzat célja)

A szabályzat célja, hogy a természetvédelem vagyongazdálkodási koncepciójából (a nemzeti park igazgatóságok állami tulajdonú védett és védelemre tervezett természeti területein végzett természetvédelmi vagyongazdálkodási tevékenység koncepciójának alapelveiről és kidolgozásának jövőbeni irányairól szóló előterjesztésből) kiindulva és arra építve

- valamennyi állami tulajdonban és a nemzeti park igazgatóságok vagyongazdálkodásában lévő (illetve vagyongazdálkodásába kerülő) védett természeti területre **megfogalmazza a vagyongazdálkodási tevékenység végzésének – a jogszabályokban, a vagyongazdálkodási szerződésben megfogalmazottak mellett – konkrét szakmai szabályait,**
- **egységesen, valamennyi nemzeti park igazgatóságra kiterjedően** meghatározza a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) szakmai elvárásait a vagyongazdálkodás ellátására vonatkozóan,

a nemzeti park igazgatóságok vagyongazdálkodási **feladatainak számontartásával és számonkérésével,** (ellenőrzés, szakmai felügyelet) a tárca **döntések előkészítésével és a döntések meghozatalával a minisztérium szakmai irányítási funkciója kiteljesedjék.**

A kincstári vagyongazdálkodási jogviszony polgári jogi jogviszony, amelyben a két fél

- az állami tulajdonosi jogok gyakorlója általában a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI)
- a vagyongazdálkodó a nemzeti park igazgatóság.

A jogviszony a vagyongazdálkodási szerződésben ölt testet. Mindezek miatt a szabályzatban az igazgatóságok vagyongazdálkodási tevékenysége szakmai elveinek rögzítése történik meg, amelyek a helyi döntések meghozatalához és a vagyongazdálkodás gyakorlati megvalósításához adnak támpontot, illetve azok szakmai megalapozottságát segítik.

2. A KvVM irányítása alá tartozó szervek vagyonkezelésében lévő védett természeti területek vagyoni köre

2.1. Vagyonkezelésben lévő vagyon, kincstári vagyon

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) 104. § (1) bekezdése szerint: Az államháztartás alrendszereihez kapcsolódó **vagyon** rendeltetése a közérdek szolgálata. **Kincstári vagyon** az állami feladat ellátását szolgáló vagyon, amely a társadalom működését, a nemzetgazdaság céljai megvalósítását segíti elő (Áht. 109/A. § (1)). A kincstári vagyon körébe tartozó állami tulajdont törvény határozza meg (Áht. 109/B. §).

Jelen szabályzat a kincstári vagyoni körből az állami tulajdonú **védett és védelemre tervezett természeti területek** (Áht. 109/B. § d) 2.) közül csak a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő **területekre vonatkozik**.

A kincstári vagyonon belül a védett és védelemre tervezett természeti területekre és más természetvédelmi vagyoni köre az jellemző, hogy meglehetősen „sérülékeny”, ezért különleges bánásmódot, szakértelmet és óvatos, körültekintő fenntartási tevékenységet kíván. E természetvédelmi vagyon megfelelő jogi háttere miatt jól körülhatárolható.

2.2. Vagyonkezelésbe vétel

A kincstári természetvédelmi vagyonelemek, közül a védett és védelemre tervezett természeti területek fenntartásának gyakorlati megvalósítása, megőrzése és használata – a természetvédelmi vagyonkezelés – a kincstári vagyonkezelői jog gyakorlásával történik.

A természetvédelmi vagyonkezelés olyan speciális vagyonfenntartási és vagyonbővítési tevékenységek összessége, amelynek elsődleges célja a természeti értékek hosszú távú fenntartása és fejlesztése.

A 2003. évi költségvetésről szóló 2002. évi LXII. törvény 78. § (22) e) bekezdésével módosított Áht. 109/F. § (2) bekezdés e) pont értelmében: A kincstári vagyon tárgyai felett vagyonkezelői jogot gyakorolhat a védett természeti területek tekintetében az, akivel – a földművelésügyi és vidékfejlesztési, valamint a környezetvédelmi és vízügyi miniszter (a továbbiakban: **miniszter**) egyetértésével – a KVI vagyonkezelési szerződést köt.

A természetvédelmi kezelést végző nemzeti park igazgatóságok és az idegen vagyonkezelők, illetve tulajdonosok közötti nézeteltérések kiküszöbölésére, a természetvédelmi érdekek maradéktalan érvényesülése, továbbá az állami költségvetés kímélése egyaránt arra ösztönzik a természetvédelem irányítóit, hogy a nemzeti park igazgatóságok mind nagyobb kiterjedésű területen lássanak el vagyonkezelői feladatokat is.

Földterület nemzeti park igazgatóság általi vagyonkezelési tevékenység ellátásának előfeltételei a következők:

- állami tulajdonlás:

- szabályszerűen megkötött vagyonkezelési szerződés (KVI – nemzeti park igazgatóságok között),
- ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzés.

A nemzeti park igazgatóságok vagyoni köre várhatóan tovább növekedhet:

- a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról rendelkező 1995. évi XCIII. törvény szerinti földvásárlások alapján,
- a már kincstári vagyoni körbe tartozó védett és védelemre tervezett természeti területek átvétele alapján, (ÁPV Rt., Erdőgazdasági Rt., Vízügytől a nemzeti park igazgatóságokhoz)
- az elővásárlási jog gyakorlása következtében,
- a Nemzeti Földalap általi, a földet életjáradékért program keretében történő földvásárlások alapján a védett és a védelemre tervezett területek tekintetében.

2.3. A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési tevékenysége

A „*természetvédelmi kezelés*” fogalmát a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: **Tvt.**) 36. § (2) bekezdése a következők szerint tartalmazza: Természetvédelmi kezelésnek minősül a védett természeti érték, terület felmérését és nyilvántartását, megóvását, őrzését, fenntartását, bemutatását, valamint helyreállítását célzó valamennyi tevékenység.

Az elmúlt 30 év tapasztalatai azt mutatják, hogy a természetvédelmi kezelési tevékenység **hosszabb távon, természetvédelmi szakmai szempontból legeredményesebben és a leginkább költségkímélően vagyonkezelői pozícióból (Áht. Szerint), azaz jelen esetben a vagyonkezelési jogok birtokában végezhető, vagyis akkor, ha a természetvédelmi kezelést végző és vagyonkezelő ugyanazon szerv** (nemzeti park igazgatóság).

Az állami költségkímélés azáltal valósul meg, hogy magántulajdon esetén a tulajdonost állami költségvetési forrásból kellene folyamatosan kártalanítani, míg állami tulajdon és nemzeti park igazgatósági vagyonkezelés esetén ilyen kiadás nem terheli az állami költségvetést. Ez utóbbi a természeti értékektől függően történhet haszonbérbe adással, illetve a legérzékenyebb, legtöbb természeti értéket őrző területeken saját hasznosítással.

Az Áht. végrehajtási rendelete, a kincstári vagyonnal való gazdálkodásról szóló 58/2005. (IV. 4.) Korm. rendelet pontosan meghatározza a vagyonkezelés fogalmát. **A vagyonkezelés olyan vagyongazdálkodási tevékenység, amelynek elsődleges célja az állami feladatellátás és a központi, valamint társadalombiztosítási költségvetési szervek működési feltételeinek hatékony biztosítása, a vagyon állagának és értékének megőrzése, védelme, értékének növelése** [58/2005. (IV. 4.) Korm. rendelet 4. §].

Ez a definíció tökéletesen alkalmazható a természetvédelem szakterületére is, a következők szerint: **a „természetvédelmi vagyonkezelés” a védett természeti területeken folytatott olyan (kincstári) vagyongazdálkodási tevékenység, amelynek célja az állami feladatok (azaz jelen esetben a természeti értékek megóvása) hatékony ellátása, a természeti vagyon állagának és értékének megőrzése, védelme, továbbá értékének növelése.**

A kétféle kezelés törvényekben is megjelenő definíciója alapján is érzékelhető, hogy a **természetvédelmi kezelés** elkülönül a vagyonkezelés egyéb, gazdasági hasznosítást is feltételező formáitól. A természetvédelmi vagyonkezelésnek viszont **nem lehet elsődleges**

célja sem a nyereség, sem a haszonelvű vagyonszerzés, mivel az csupán a természeti értékek megóvásán túl, bár kétségtelenül fontos szempontként szerepelhet.

A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési tevékenységének sajátosságait a vagyonkezelésükben lévő természetvédelmi oltalom alatt álló földterületek természetvédelmi kezeléséből eredő kötelezettségek, a területen folytatható gazdálkodásnak (mező-, erdő-, vad-, hal-, nád-, stb.) a természetvédelmi oltalom miatt korlátozott volta, valamint az őshonos háziállatok állományának génrezervátumként való fenntartása, továbbá a barlangok különleges vagyonkezelési tevékenységének ellátása képezi. Az állatállományok (megfelelő létszám, faj- és fajtaösszetétel esetén) a génmegőrzés mellett a védett természeti területeken a természetvédelmi érdekeknek megfelelő területfenntartást, -gondozást, és ezzel a természetvédelmi kezelés ellátását is biztosítják.

A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő természetvédelmi vagyonelemek létének, azaz a természetvédelmi értékek fenntartásának feltétlen elsőbbséget biztosító, más állami tulajdonú védett természeti területet vagyonkezelő személyek vagy szervezetek számára **példaértékű vagyonkezelése alapvető kötelessége a nemzeti park igazgatóságoknak.**

A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelési tevékenységére – ideértve a vagyonkezeléshez kapcsolódó vagyoni értékű jogok (vadászat, halászat stb.) gyakorlását is – vonatkozó **követelmények** (vagyis a nemzeti park igazgatóságok feladatkörei) a következőkben összegezhetők:

- a) a védett és védelemre tervezett természeti területek és azok természetvédelmi értékeinek vagyonkezelési tevékenység ellátásával történő megőrzése, fenntartása, gyarapítása, helyreállítása,
- b) a vagyonkezeléssel összefüggő természetvédelmi és egyéb jogszabályok (ideértve az adó-, jövedék- stb. törvényeket is), illetve más jogi erővel nem bíró szabályok, továbbá a nemzetközi egyezmények mintaszerű betartása, illetve betartatása,
- c) hagyományos (tájjellegű), természetkímélő és természetközeli gazdálkodási módok bevezetése, fenntartása, terjesztése, bemutatása, létjogosultságuk bizonyítása,
- d) a vagyonkezelési tevékenység összehangolása más szakterületekkel (pl.: vízgazdálkodás, közlekedés, erdészet) az oktatás, nevelés, szemléletformálás és ökoturizmus feladataival,
- e) példamutatás más védett természeti területen gazdálkodóknak (vagyonkezelőknek, haszonbérletelőknek),
- f) a KVI-val kötött vagyonkezelési szerződésben foglalt egyéb kötelezettségek pontos teljesítése.

A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési tevékenysége a jogszabályokból levezethető – alapító okiratba foglalt alaptevékenységként ellátandó állami feladatnak minősül. (Ez alapozza meg ugyanis a vagyonkezelői jog megszerzését az érintett kincstári vagyontárgyak vonatkozásában.)

2.4. Szerződéskötés (vagyonkezelési szerződés)

A vagyonkezelési tevékenység ellátása a kezelésbe adott vagyon feletti – az Áht.-ben meghatározott korlátok és feltételek közötti – tulajdonosi joggyakorlást jelent. A

vagyongazdálkodás tartalmára vonatkozó részletes szabályokat a kincstári vagyongazdálkodás, értékesítésének, valamint e vagyonnal kapcsolatos egyéb kötelezettségek teljesítésének részletes szabályairól szóló 58/2005. (IV. 4.) Korm. rendelet tartalmazza. A vagyongazdálkodói jog – a törvényben meghatározott kivételektől eltekintve - a KVI-val kötött vagyongazdálkodási szerződés alapján keletkezik.

Az 58/2005. (IV. 4.) Korm. rendelet 6. §-ának (1) bekezdése részletesen meghatározza az egyes vagyongazdálkodási jogosultságok tartalmát. A vagyongazdálkodó - a vagyongazdálkodási szerződés keretei között - jogosult:

- a) a kincstári vagyongazdálkodás birtoklására, használatára, hasznai használására,
- b) az a) pontban foglalt jogok polgári jogi szerződés alapján történő átengedésére,
- c) a vagyongazdálkodói jognak az Áht. 109/G. § (1) bekezdése szerinti átruházására,
- d) az Áht. 109/G. § (1) bekezdésében és e rendelet 16. §-ában foglalt korlátozással a kincstári vagyongazdálkodás megterhelésére,
- e) a kincstári vagyongazdálkodással való gazdálkodásra, vállalkozásra,
- f) a vagyongazdálkodási szerződésben foglalt, illetve jogszabályokban biztosított egyéb jogok gyakorlására.

A természetvédelmi vagyongazdálkodás ellátásának lehetősége tehát a természetvédelmi területi szervek (nemzeti park igazgatóságok) esetében is fennáll, s vagyongazdálkodásba adás (vagyongazdálkodási szerződés kötése) útján valósul meg.

A nemzeti park igazgatóságokkal a KVI kötött vagyongazdálkodási szerződést és meghatározza a vagyongazdálkodási jogkör tartalmát is.

A nemzeti park igazgatóságok feladata, hogy a vagyongazdálkodási szerződések mellékleteinek aktualizálásához rendszeresen a szükséges mellékletekkel teljes körűen ellátva elküldjék az újonnan birtokba vett területek dokumentációját a KVI-nek (illetve a KvVM-nek, a vagyongazdálkodási kijelöléshez történő egyetértés megadásához).

2.5. Saját, illetve idegen használat

A nemzeti park igazgatóságnak a vagyongazdálkodásában lévő, illetve abba került védett természeti területeken a természetvédelmi kezelés részeként a vagyongazdálkodás egyes feladatait alapvetően kétféle módon szükséges ellátnia:

- **saját használatban**, amikor a vagyongazdálkodási tevékenység teljes egészének végzését (a vadászati jog, halászati jog gyakorlásának kivételével, ahol a terület kiterjedése nem éri el más jogszabályban meghatározott szükséges mértéket) a nemzeti park igazgatóság a költségvetése terhére (és javára) saját maga, a rendelkezésre álló saját (vagy bérelt) eszközeivel és munkatársaival végzi (azaz nem adja idegen használatába), illetve szolgáltatásként másokkal végezteti (a továbbiakban: **saját használat**) vagy
- **használatba adással**, amikor a vagyongazdálkodás meghatározott tevékenységeit (vagy valamennyit) egyes területeken ellenszolgáltatás fejében kiadja külső szervezeteknek

és/vagy magánszemély(ek)nek, azaz a nemzeti park igazgatóság haszonbérleti szerződés megkötésével más használatába adja (a továbbiakban: **idegen használat**).

Természetvédelmi szempontból a **saját használatnak** és nem az **idegen használatnak** **szükséges** elsőbbséget adni. Saját használat keretében a meglévő erőforrásokat – azok szűkössége miatt – a természetvédelmi szempontból legfontosabb (leginkább veszélyeztetett) területek kezelésére kell koncentrálni.

Éves költségvetési tervezésüket a 4. sz. fejezetben részletezettek szerint kell végezni.

2.5.1. Saját használat

Saját használatba kell venni, illetve abban szükséges tartani (azaz nem adhatók használatba),

- azokat a területeket, amelyeken a természetvédelmi szempontok (a kiemelkedő jelentőségű, értékű védett természeti területek és értékek) miatt gazdasági tevékenység egyáltalán nem lehetséges; a terület hasznosítása tilos, vagy igen nagy mértékben korlátozott. (Pl. bioszféra rezervátum magterülete, erdőrezervátum, tudományos rezervátum, egyes természeti övezetbe tartozó területek, egyes fokozottan védett természeti területek stb.),
- azokat a (klimax és ahhoz közeli állapotú társulásokkal borított) természeti területeket, amelyek nem igényelnek természetvédelmi fenntartási tevékenységet; (a természeti értékek megóvásának elsőbbségéből levezethetően amennyiben az értékek megóvása nem kíván semmiféle természeti beavatkozást, úgy művelési ágtól függetlenül művelésük, s így használatba adásuk nemhogy **nem szükséges**, hanem kimondottan **tilos**),
- az erdőket (a vonatkozó jogi szabályozás szerint erdőgazdálkodó csak a vagyionkezelő lehet, ez azonban nem zárja ki, hogy az erdő szakkezelésének egyes feladatait a nemzeti park igazgatóság bémunkában végeztesse el),
- azokat a védett természeti területeket, ahol az érintett hatóságokkal egyeztetett, és a miniszter által jóváhagyott természetvédelmi kezelési terv szerinti vagyionkezelési tevékenység ugyan kívánatos lenne, de erre nincs megfelelő vállalkozó, (ennek indoka, hogy védett természeti területeken sok esetben éppen az ökológiai adottságokhoz alkalmazandó gazdálkodás tartja (illetve csak az tarthatja) fenn a természeti értékeket, és ha a gazdálkodó a csekély hozam vagy a képződő veszteség miatt nem vállalja, vagy felhagy a hasznosításával, akkor ezt a feladatot is a nemzeti park igazgatóságoknak kell – az ezzel járó költségeket vállalva – ellátnia),
- ahol a természetvédelmi érdekek érvényesülése olyan speciális tevékenység végzését, vagy különleges szakismeret, esetleg eszköz meglétét kívánja meg, amelyre az idegen használó nincs felkészülve vagy nem is felkészíthető, illetve az ezek megléte nélküli erőltetett használatba adása a természeti értékek károsodásával, szaporodásuk veszélyeztetésével vagy pusztulásával járna,
- az igazgatósági önálló vadászati, halászati jogú vadászterületeket és halászterületeket.

Saját használatban indokolt tartani még azokat a területeket is, amelyeken a természetvédelmi kezelési tervekben foglalt használati módok a nemzeti park igazgatóság rendelkezésére álló eszközeivel, illetve reálisan megszerezhető eszközökkel és személyi állománnyal – a nemzeti park igazgatóság többi állami feladatának ellátását nem hátráltatva – racionálisan megvalósíthatók, és amelyek elengedhetetlenül fontosak a nemzeti park igazgatóság (esetleg

más nemzeti park igazgatóság, saját kht., rt. stb.) tulajdonában, vagyonkezelésében, valamint használatában lévő állatállomány fenntartásához, ellátásához.

Saját használat esetén az ezzel összefüggő, szolgáltatásként megrendelt egyes kezelési tevékenységek ellenértékét összegszerűen kell megállapítani. A szolgáltatásról, annak ellenértékéről, a fizetési feltételekről írásbeli szerződésben kell megállapodni, a hatályos jogszabályi előírások betartásával.

Azokban az esetekben, amikor a védett természeti terület fenntartásához a fentiek figyelembevételével kívánatos, illetve szükséges a védett természeti területen fenntartható gazdálkodási tevékenység, de a gondozást a nemzeti park igazgatóság saját maga nem tudja biztosítani, a természetvédelmi gondozást a terület használati jogának (a hasznok szedése jogának) a nemzeti park igazgatóság által meghatározott természetvédelmi fenntartási tevékenység ellenében és emellett – lehetőség szerint – pénzbeni ellenérték fejében történő használatba (a továbbiakban ideértve a haszonbérletet és a bérletet is) adásával kell megoldani.

A nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében lévő, illetve oda újonnan kerülő területek esetében a saját használat vagy a használatba adás kérdésének eldöntése – az e szabályzatban foglaltak alapján - a nemzeti park igazgatóság vezetőjének hatáskörébe tartozik.

Ez alól **kivétel, ha** az újonnan vagyonkezelésbe került területek használatát, gondozását a fenti kritériumok szerint a nemzeti park igazgatóságnak kell végeznie, de ehhez a rendelkezésre álló anyagi, műszaki, személyi feltételrendszere (ideértve a többletbevételek igazgatósági szinten felhasználható hányadát is) nem elégséges. Ebben az esetben az adott terület saját használatához szükséges többletforrásokról szóló **döntés fejezeti, felügyeleti hatáskörbe tartozik.**

2.5.2. Idegen használat

Használatba adhatók az előzőek figyelembevételével, mindazon védett természeti területek, amelyek nem állnak saját használatban, azaz:

- elsősorban azok az átlagos (nem kiemelkedő) értékű, vagy csak ily módon fenntartható védett természeti területek, amelyek esetében a hagyományos (pl. kisparaszti) földhasználati módok a természetvédelmi kezelés részét képezik,
- azok a vagyonkezelésben lévő védett természeti területek, amelyeken az igazgatóság részére nem áll rendelkezésre saját személyi, eszköz- és állatállomány.

A használatba adás esetében is alapvető követelmény, hogy ebben a konstrukcióban is a természetvédelem érdekei élveznek elsőbbséget. A használatba adás e követelménynek megfelelő lebonyolítása a nemzeti park igazgatóság feladata, az arra vonatkozó konkrét döntés a nemzeti park igazgatóság vezetőjének át nem ruházható hatás- és felelősségi körébe tartozik.

A használatba adás **eljárásrendjében a nemzeti park igazgatóságok által kötött haszonbérleti szerződések egységesítéséről szóló 16/2005. KvVM utasítás szerint kell eljárni.** A területek használatba adásának meghirdetése során, pedig a **versenyeztetés minél szélesebb körű alkalmazására kell törekedni**, a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó versenyeztetési követelmények értelemszerű változtatásai és egyszerűsítései mellett.

A következőkben meghatározott védett természeti területek **meghirdetés nélkül** is használatba adhatók:

- az a terület, amelynek használati jogát jogszabály, vagy a terület adásvétele során írásban rögzített - és a KvVM-nek az adásvételi szerződéssel megküldött - megállapodás a **korábbi használónak (tulajdonosnak) meghatározott ideig, ellenérték, ellenszolgáltatás fejében** (amely lehet pontosan körülírt természetbeni szolgáltatás is, pl. adott terület meghatározott nagyságú és fajú (fajtájú) állatállománnyal való legeltetése) fenntartja,
- az a terület, amelynek addigi használója kötelezettségeit rendben teljesítette és vállalja az új követelményeknek megfelelő szerződés betartását.

A meghirdetés nélküli használatba adásra vonatkozó szerződésekben is a későbbiekben részletezett tartalmi követelményeket kell érvényesíteni. A meghirdetés nélkül használatba adott területekről a nemzeti park igazgatóság részletes és tételes nyilvántartást köteles vezetni.

Meghirdetés esetén a használatba adást a vonatkozó jogszabályokban előírtak szerint, és a helyben szokásos módon és eljárási rend szerint is (legalább az önkormányzati hivatalban történő kifüggesztéssel) közzé kell tenni.

A hirdetményben meg kell jelölni:

1. a használatba adásra kijelölt területeket (a területek nagyságának, helyrajzi szám (részlet/alrészlet) szerinti elhelyezkedésének, jellegének rögzítésével, térképvázlat, vázrajz szerint),
2. az előbbieken megjelölt területek használatára vonatkozó konkrét természetvédelmi követelmény- és feltételrendszert (amennyiben elkészül, a kezelési terv szerint), ideértve, hogy legeltetés esetén csak annak adható bérbe a terület, aki már igazoltan rendelkezik a szükséges fajú és létszámú állatállománnyal,
3. a használat időtartamát, a minimálisan elvárt – figyelemmel a helyben szokásos, azonos értékű terület használatáért fizetett átlagos haszonbérre és a természetvédelmi korlátozásokra is – helyi hagyományoknak megfelelő jellegű, ellenszolgáltatást, pénzbeli ellenértéket (ellenszolgáltatás, ellenérték a továbbiakban együtt: használati díj),
4. az alhaszon-bérletbe adás, más személy, szerv használatába, hasznosításába adása teljes körű tilalmát,
5. lehetőség szerint az ajánlattételi határidőt, továbbá az elbírálás szempontrendszerét és határidejét,
6. a KvVM, illetve a nemzeti park igazgatóság által meghatározott egyéb szempontokat, esetleg igényelt garanciákat (pl. a szerződésszegés esetére fenntartott pénzbeli vagy egyéb vagyoni biztosíték mértékét), illetve referenciákat.

Biztosítékként (speciális biztosíték) a használati díj (haszonbér, illetve bérleti díj) – a szerződéskötést követő – előre történő kifizetését célszerű előírni. A biztosíték mértékét úgy kell megállapítani, hogy az arányos legyen mind az egyébként megfizetendő használati díjjal (haszonbérrel, illetve bérleti díjjal), mind az érintett terület természeti értékeinek – a használatától függő – veszélyeztetettségével. Amennyiben a fizetendő díjat a búza tőzsdei ára alapján határozzák meg, legfeljebb a számított díj alapján történő előleg meghatározása

érvényesíthető. Az esetleges elemi kár miatt történő bérleti díj mérséklése a következő naptári év gazdálkodásra fordítandó keretéből egyenlíthető ki.

A bírálati szempontrendszerben az anyagi vonatkozásokkal szemben a természetvédelem érdekeinek kell prioritást biztosítani.

A meghirdetett természetvédelmi követelmény- és feltételrendszer vállalása az ajánlat érvényességi feltétele.

Az ajánlattevők közül a hatályos jogszabályok figyelembevételével **előnyben kell részesíteni** (akár a megajánlott használati díj, illetve a biztosíték figyelmen kívül hagyásával is, ha egyébként teljes körűen megfelelnek a kiírt feltételeknek):

- a helyben, élethivatásszerűen az adott tevékenységgel foglalkozókat,
- azokat a helybelieket, akik még ismerik és gyakorolják az adott tájegységre jellemző hagyományos gazdálkodást,
- az adott területen a korábbi időszakban a természetvédelmi követelményeknek megfelelően gazdálkodókat, illetve
- az adott természetvédelmi célra, feladatra létesült nonprofit szervezeteket.

Az előbbieken megjelölt, előnyben részesítendő kedvezményezett körön túl, a vállalt természetvédelmi követelmény- és feltételrendszer azonossága esetén a nagyobb használati díjat megajánló ajánlattevőt kell elfogadni.

A megajánlott – a hirdetményben megjelölt elvárt használati díjon felüli – többlethasználati díj azonossága esetén pedig azt az ajánlattevőt kell elfogadni, aki a hirdetményben megjelölt természetvédelmi követelmény- és feltételrendszeren felül további természetvédelmi feladatot vállal.

Összeférhetlenségi szabályok

Ajánlattételi szabályok

- nem jogosult ajánlattételre, szerződésre a kiíró szerv bármely vezetője, alkalmazottja sem magánszemélyként, sem vállalkozás keretében,
- nem lehet ajánlattevő az sem, akinek az államháztartással szemben lejárt köztartozása van és arra fizetési haladékot nem kapott,
- az, akivel szemben a megelőző 3 éven belül természetvédelmi bírságot szabtak ki,
- akinek természetvédelmi szabálysértési eljárásban megállapították a felelősségét.

Elbírálási szabályok

Abszolút összeférhetlenség:

Az ajánlat **elbírálásában nem vehetnek részt** a kiíró szervei, vagy azon kívüli természetes személyek, szervezetek, illetve képviselőjük közül az alábbiak:

- maga az ajánlatot benyújtó ajánlattevő,
- annak közeli hozzátartozója (Ptk. 685. § b) pont),
- munkaviszony alapján felettese vagy alkalmazottja,
- más szerződéses jogviszony keretében foglalkoztatója vagy foglalkoztatottja,
- tulajdonosa (résztulajdonosa) vagy tagja, amennyiben az ajánlattevő jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság,
- a tulajdonos által delegált tisztségviselője,
- az érdekeltségébe tartozó társaság vagy más jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező társaság, amelyet a pályázó közvetlenül vagy közvetve ellenőriz, illetőleg, amelynek az ajánlattevő részben vagy egészben közvetlenül vagy közvetve tulajdonosa, továbbá ezek alkalmazottja vagy más szerződéses jogviszony keretében foglalkoztatottja.

Relatív összeférhetetlenség:

A fentiekben foglaltakat kell alkalmazni akkor is, ha az ajánlat elbírálásában a résztvevőtől bármely oknál fogva nem várható el az ügy elfogulatlan megítélése (*elfogultság*).

Az összeférhetetlenség és az elfogultság kizárása érdekében az ajánlatok elbírálásában a résztvevők az ajánlatok felbontása előtt nyilatkozatot kötelesek aláírni. Aláírt nyilatkozat hiányában az elbírálásban nem vehetnek részt. Az ajánlat elbírálásakor a résztvevő köteles haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben bármely fenti összeférhetetlenségi ok áll fenn.

Valótlan nyilatkozat kitöltése esetén az érintett személy legalább három évig nem vehet részt bírálatban.

Amennyiben a valótlan nyilatkozat miatt az összeférhetetlenséget nem lehetett az elbírálás során kizárni, és ennek következtében az összeférhetetlenségben érintett, ajánlattevő jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság számára kedvező döntés született, a döntést haladéktalanul vissza kell vonni (a sorban utána következő ajánlat elfogadásával), és a valótlan nyilatkozatot kitöltő személlyel szemben munkáltatójánál (illetve a munkáltatónak, ha az a KvVM felügyelete alá tartozó szerv), illetve delegálójánál fegyelmi eljárást kell kezdeményezni.

Az ajánlatok elbírálására minimum 5 tagú, az adott művelési ágak kezelése terén járatos szakemberekből álló bíráló testületet az igazgató hozza létre.

Az ajánlatok kezelése és értékelése során a jelen szabályzatban nem részletezett további összeférhetetlenségi és versenysemlegességi szabályokat tartalmazó jogszabályok rendelkezéseinek figyelembevételével kell eljárni.

Az ajánlatokat zárt borítékban, a nemzeti park igazgatóság által előírt példányszámban és adattartalommal, oldalanként sorszámozottan és az ajánlattevő eredeti aláírásával kell beküldeni. A borítékon a címezésen kívül a feladó ajánlattevő és az ajánlattal érintett, meghirdetett terület megnevezése szerepelhet.

A beérkezett ajánlatokat az elbírálásig zártan, az ajánlattevők esélyegyenlőségét biztosítva kell kezelni. Az ajánlattevőkről az elbírálás lezártaig azonosításra alkalmas információ nem adható. Az ajánlatok felbontására az azt elbíráló testület jogosult.

Az ajánlatok értékeléséről **jegyzőkönyvet kell készíteni**, amelynek tartalmaznia kell különösen:

- meghirdetési eljárás rövid ismertetését, a beérkezett ajánlatok számát,
- a beérkezett ajánlatok rövid értékelését,
- a természetvédelmi szempontból legkedvezőbb ajánlatra vonatkozó javaslat indokait,
- a kikötött biztosítékok megfelelőségének szempontjait,
- az eredménytelennek értékelt eljárás indokolását,
- a versenyeztetési eljárás eredményének összefoglaló értékelését, az első két helyre javasolt ajánlattevő megjelölését (ha erre mód van),
- egyéb, a bíráló(k) által fontosnak tartott körülményeket, tényeket.

Az ajánlatok fentieknek megfelelő kezeléséért a nemzeti park igazgatóság igazgatója, az elbírálás rendjének betartásáért a nemzeti park igazgatóság igazgatója és a bírálók személyesen felelősek.

A részletezett jegyzőkönyvet a kiíró nemzeti park igazgatóság képviselője aláírásával hitelesíti. A jegyzőkönyvet – a hirdetmény, a részletes dokumentáció, valamint az ajánlatok bontásáról készült jegyzőkönyv és a benyújtott ajánlatok egy-egy eredeti példányának csatolásával – meg kell őrizni.

A meghirdetés eredménytelennek minősül, ha

- a kiírásra nem érkeztek be pályázatok,
- a pályázatok formai hiányosságok miatt nem megfelelőek,
- a kiírásban megkövetelt elvárásnak nem tesznek eleget.

Eredménytelen pályázat esetén az igazgatóság:

- a jegyzőkönyv iktatókönyv szerinti kézhezvételétől számított 15 munkanapon belül – szükség esetén módosított feltétekkel történő – újból meghirdeti,
- a természetvédelmi szakmai szempontból legkedvezőbb ajánlatot tevő, formailag hiányos pályázatot beadó pályázót, vagy pályázókat hiánypótlásra szólítja fel, s az azt, illetve azokat teljesítő pályázók között újból dönt.

2.6. Szerződéskötés (haszonbérleti szerződés)

2.6.1. A szerződéskötés általános szabályai

A használatba adásról szóló szerződés lehet bérleti vagy haszonbérleti szerződés, amely polgárjogi szerződésnek minősül. Mezőgazdasági művelés alatt álló területek (termőföld) esetében **haszonbérleti szerződést** kell kötni a nemzeti park igazgatóságok által kötött haszonbérleti szerződések egységesítéséről szóló 16/2005. KvVM utasítás iránymutatásai

szerint. **Bérleti szerződés** megkötése csak mezőgazdasági művelés alatt nem álló terület esetén lehetséges, pl. barlang bérbeadása kulturális rendezvény vagy gyógyászati tevékenység céljára. (A bérleti, illetve haszonbérleti szerződés ingyenes változata a haszonkölcsön szerződés.) A használatba adásról szóló (bérleti, haszonbérleti) szerződéseket írásba kell foglalni. A szerződések a meghirdetés feltételeitől általában nem térhetnek el. Változás csak abban az esetben és mértékben lehetséges, amennyiben a nyertes ajánlattevő ajánlatában természetvédelmi többletvállalásokat tett. A szerződés megkötése előtt az igazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatában szereplő szervezeti egység véleményezi a haszonbérleti szerződés tervezetét. A használatba adással kapcsolatos ügyintézésért a vagyonkezelést koordináló osztályvezető a felelős. A szerződéseket – a vonatkozó jogi szabályozás alapján – az igazgató írja alá a pénzügyi és jogi ellenjegyzést követően. (A jogi ellenjegyzést jogi végzettséggel rendelkező munkatárs végezheti.) Az igazgató helyett az általa kötelezettségvállalásra feljogosított személy is aláírhat.

A megkötött szerződésben foglalt használati díj (haszonbér, illetőleg bérleti díj) – mint bevételi előírás – része a nemzeti park igazgatóság bevételi előirányzatának, egy naptári éven túlnyúló szerződés esetében a későbbi évek költségvetési előirányzatait is ennek figyelembevételével kell megtervezni.

Az esedékességkor meg nem fizetett használati díjat lejárt követelésként kell kezelni, amelynek behajtásáról a nemzeti park igazgatóság köteles intézkedni. Erről csak törvényben meghatározott módon és esetekben lehet lemondani.

További fontos feltétel, hogy a védett természeti területek az ingatlan-nyilvántartásban és a földhasználati nyilvántartásban lehetőség szerint naprakészen szerepeljenek.

A nemzeti park igazgatóságoknak ezért fokozott figyelmet kell fordítaniuk a használati szerződések bejelentésére. A bejelentési kötelezettség csak a termőföldre – erdő kivételével vonatkozik. A földhasználatban minden változást – így a megszűnést is – 30 napon belül kell bejelenteni.

A vagyonkezelés egyéb tárgyi feltételeit nemzeti park igazgatóságokként, a saját használatban lévő, illetve a jövőben saját használatba kerülő területektől, az azon folytatható használati módoktól és az aktuális költségvetési feltételrendszertől függően szükséges áttekinteni, felülvizsgálni és ellenőrizni.

2.6.2. A haszonbérleti szerződés követelményei

Mezőgazdasági földterület (termőföld) ellenérték fejében történő használatba adása esetén arra haszonbérleti szerződést kell kötni. A mezőgazdasági földterület haszonbérleti szerződésének érvényességi kelléke az írásba foglalás és a bejelentési kötelezettség teljesítése. A haszonbérleti szerződések kötelező elemeit a nemzeti park igazgatóságok által kötött haszonbérleti szerződések egységesítéséről szóló 16/2005. KvVM utasítás tartalmazza.

A haszonbérbe adáskor figyelembe kell venni az aktuális szabályozást, amely jelenleg a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 22. § (1) és (2) bekezdésében, illetve a 23. §-ában, a haszonbérbe vehető maximális területnagyságra vonatkozó korlátozásokat.

A szerződés megkötése előtt figyelembe kell venni **az előhaszonbérlet szabályait**.

Az elő-haszonbérleti jog gyakorlásával kapcsolatos haszonbérbe adói kötelezettség csak „termőföld” haszonbérbe adás esetén jelentkezik.

A haszonbérleti szerződés lehet határozott vagy határozatlan idejű. Védett természeti területen lévő termőföld esetében határozott idejű szerződést kell kötni, amelynek leghosszabb időtartama szakmai szempontú megítélés alapján megállapítottan 10 év lehet, az alábbi kivételekkel:

- az erdő művelési ágú termőföldre a 2.5.1. pontban foglaltak az irányadók, azaz erdő nem adható haszonbérbe,
- a szőlő és gyümölcsös művelési ágú és más ültetvényel betelepített termőföldre, illetőleg szőlő, gyümölcsös vagy más ültetvény telepítése céljából kötött haszonbérleti szerződés, amelyet legfeljebb annak az évnek a végéig lehet megkötni, amíg a szőlő, gyümölcsös, illetőleg ültetvény értékkel bír (értékcsökkenési leírási időszak),
- a korlátozás a feles-bérletre nem vonatkozik.

A haszonbérlet a rendes gazdálkodás szabályainak megtartásával jogosult a dolog használatára és hasznainak szedésére, ide értendő a rendeltetésszerű használat és az állagmegóvás is.

A haszonbér a felek megállapodása alapján lehet **pénz, vagy természetbeni juttatás** (pl. termés vagy ezek kombinációja). A Ptk. értelmében a felek eltérő megállapodása hiányában a haszonbért időnként utólag kell fizetni. A Ptk. értelmében a haszonbérlet mezőgazdasági haszonbérlet esetén megilleti a méltányos **bérmérséklés**, illetőleg a **bérelengedés** igénylésének lehetséges két konjunktív feltétel fennállása esetén:

- a termés kiesést elemi csapásnak vagy más rendkívüli eseménynek kell okoznia és
- ezzel okozati összefüggésben az átlagos termés kétharmadának meg nem léte esetén.

Az igazgatóság mint haszonbérbe adó köteles a haszonbérlet fennállása alatt a területet ellenőrizni. A természetvédelmi jogszabályok alapján biztosított hatósági ellenőrzési jogosítványok változatlanul fennállnak.

2.7. A vagyonkezelte vagyon számbavétele, nyilvántartása, adatszolgáltatás

A vagyonkezelésben lévő vagyon nyilvántartását a számviteli törvény szerinti nyilvántartások és elszámolások, a KVI vagyonszámvetés mellett a természetvédelmi vagyonkezelési információs rendszerben is naprakészen kell vezetni.

A természetvédelmi vagyonkezelési információs rendszer működtetését a KvVM-TvH látja el.

A birtokügyi adatbázisra épülő és a használatba adási szerződések adatain alapuló vagyonkezelési szoftver minden igazgatóságon megtalálható.

A szoftver működtetésének elsődleges célja a **vagyonkezeléssel kapcsolatos operatív (igazgatósági) feladatok ellátásának segítése és a központi információs igények (tárcavezetés tájékoztatása, döntés-előkészítés stb.) gyors kiszolgálása**. Az előbbi céloknak alárendelve a program alkalmazásával lehetővé válik a legtöbb vagyonkezeléssel kapcsolatos adat rögzítése és rendszerezett formában történő későbbi felhasználása.

A megállapodások tárgyát képező földrészek paramétereinek birtokügyi adatbázisban történő változása maga után vonja azok vagyongazdálkodási programban történő automatikus frissülését.

Az adatokról információt csak az illetékes nemzeti park igazgatóság, illetve a TvH adhat.

A kimutatások több fontos téma köré csoportosíthatók. Ezek az **állatállományok összetétele és nagysága, a bérbe adott és bérbe adható területek, használatba-adási megállapodások**, valamint ez utóbbiakhoz kapcsolódó **pénzügyi háttér**. A legtöbb kimutatás elkészítése során lehetőség van igen széleskörű (pl. tájegység, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, település, művelési ág vagy bérlő) paraméterezésre. A program kiszámítja a megállapodásokból eredő esedékes kötelezettségeket és nyomon tudja követni azok teljesítését is.

A területi kimutatásokkal párhuzamosan automatikusan elkészíthető az illetékes hivatalnak megcímezett földhasználati bejelentő.

A rendszer segítségével hiteles és naprakész adatokkal rendelkezünk, ami nagymértékben segíti a vagyongazdálkodási tevékenység eredményességét.

A rendszer használata és kezelése közben folyamatosan törekedni kell a nyilvántartási rendszerek adatbázisai közötti és a más állami nyilvántartásokkal (pl. TAKARNET, Országos Erdőállomány Adattár, stb.) való kapcsolat megteremtésére, térinformatikai rendszerbe való integrálására.

A vagyongazdálkodást ellátó nemzeti park igazgatóságok adatszolgáltatási kötelezettségét (adattartományok, adatkezelés, határidők stb.) az 1/2003. (K. Ért. 2.) számú KvVM **miniszteri utasítás** szabályozza. Az utasítás szerint végzett adatszolgáltatás és adatkezelés az igazgatóságok és a főhatóság számára egyaránt lehetőséget teremt a vagyongazdálkodási tevékenység értékelésére. Az igazgatóságok ezen túlmenően a KVI felé a vagyongazdálkodási tevékenység értékelését, illetve éves vagyongazdálkodási tervet és beszámolót készítenek a jogszabályban meghatározott időpontig.

3. A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésével szembeni követelmények

A védett természeti területek – művelési ágak szerinti – természetvédelmi vagyonkezelésének az élő és élettelen természeti értékek hosszú távú fenntartását, a tájképi, kultúrtörténeti értékek megőrzését kell szolgálnia.

A nemzeti park igazgatóságok természetvédelmi vagyonkezelésére vonatkozó szakmai követelmények – a 2003. március 12-i Miniszteri Értekezlet által elfogadott koncepcióban szereplő alapelvek érvényesítése mellett – az alábbiak.

3.1. Mezőgazdasági jellegű tevékenységek

A megóvandó értékek többsége a védett gyepek (rét, legelő), erdő, nádas és kivett művelési ághoz kötődik. A védelem hatékonyságának biztosítása érdekében ezért leginkább a rét, legelő, erdő, nádas és kivett művelési ágak esetén indokolt a saját vagyonkezelésben tartandó területek további növelése.

A mezőgazdasági tevékenységekre vonatkozó általános alapelvek:

Tápanyag-utánpótlás: Elsősorban szerves trágyázásra és pillangósok vetésére, zöldtrágyázásra kell alapozni. A szerves trágya felhasználásakor figyelembe kell venni a külön jogszabályban közzétett „jó mezőgazdasági gyakorlat szabályait” a vizek nitrátszennyezésének megelőzése, csökkentése, a növények optimális tápanyag-ellátása, valamint a talajok termékenységének fenntartása érdekében. Műtrágya használata csak tápanyagvizsgálaton alapuló szaktanácsadás alapján, az abban meghatározott mennyiségben és időzítésben, bedolgozás mellett alkalmazható, a hatósági engedélyeztetést követően. Mikrobiológiai készítmények, talajkondicionáló anyagok előzetes egyeztetés után alkalmazhatók.

Agrotechnika: Minimális munkaműveleti rendszert kell alkalmazni. Ennek alapvető feltétele az optimális időszakban és talajállapotban történő művelés.

Mélyítő szántás nem végezhető.

A tarló- és szalmaégetés jogszabályhoz kötött (az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 35/1996. BM rendelet 67. §).

A gyepek szántó kialakult határvonalát a gyepek oldaláról meg kell őrizni, de szántó gyepesítése engedélyezett, illetve kívánatos.

A szántóval határos gyepekbe történő beszántás, vagy egyéb durva károsítás idegen használat esetén a haszonbérleti szerződés azonnali felmondását vonja maga után.

Kaszáló és aratógépek csak úgy üzemeltethetők, ha vadriasztóval van felszerelve.

Vetésszerkezet: Idegen használat esetén a vetésterveket a vagyonkezelést koordináló osztályvezető egyeztetési és foglalja írásba, a haszonbérleti szerződés mellékletében. A vetéstervet az időjárás és más gazdálkodási kockázat figyelembevételével kell elkészíteni.

Védett természeti területen génmódosított növény termesztése szigorúan tilos. E szabály megsértése azonnali szerződés felbontással kell járjon.

Elsősorban a hagyományos, tájra, illetve tájegységre jellemző növények, fajták és változatok természetűek, melyek nem igényelnek intenzív termesztéstechnológiát, így pl. a pohánka, kender, köles, len, herefélék és egyéb növényvédelmi beavatkozást kevésbé igénylő kultúrnövények, melyek termesztése az ökológiai gazdálkodás keretein belül is megvalósítható.

Növényvédelem: A védekezésnél a megelőzést és a károsítók elleni mechanikai és biológiai eljárásokat kell előtérbe helyezni. A kijuttatandó készítményt elsősorban az ökológiai gazdálkodásban engedélyezett készítmények közül kell kiválasztani.

Peszticidok általában földi kijuttatással alkalmazhatók.

Szintetikus úton előállított növényvédő szerek használata csak indokolt esetben, illetve zárlati vagy vizsgálatköteles veszélyes károsítók esetén, előzetes szemle alapján, egyedi engedélyeztetés után lehetséges. Ezeknél törekedni kell az integrált környezetkímélő növényvédelmi rendszerben engedélyezett készítmények alkalmazására. A készítmények közötti választásnál figyelembe kell venni a készítmények vízi szervezetekre, madarakra, emlősökre, hasznos ízeltlábúakra gyakorolt veszélyességét, toxicitását, a hatóanyag felezési idejét, mobilitását, perzisztenciáját.

Ezen általános feltételeken túl, egyedi elbírálás alapján, további szabályozás alkalmazható. Ilyen pl.:

- az éjszakai munkavégzés tilalma,
- az eltérő kezelésű terület megjelölése,
- a kötelezően előírt vetésszerkezet, vagy
- a lucernatelepítés egyéb szabályozása, ami vonatkozik a lucerna feltörésének tilalmára, a spontán visszagyepesedés elősegítésére, a kaszálás módjára, időpontjára.

Szántó

Alapelvek:

1. Meg kell vizsgálni, hogy természetvédelmi szempontból **indokolt-e a védett természeti terület szántóként való fenntartása és használata** (domborzati és talajadottságok, mikroklíma, vízháztartás stb.). A 7%-nál magasabb lejtőszög esetében a szántót javasolt gyepesíteni vagy erdősíteni.

Erdők közé ékelődött szántókon, ahol ez természetvédelmi szempontból indokolt, pl. hullámtéri területeken, lehet a természetes beerdősülést maghullás előtti tárcsázással elősegíteni. Az elegyként megtelepedő tájidegen fa- és cserjefajokat tisztítógáccsal kell visszaszorítani.

A szántók visszagyepesítése általában természetvédelmi szempontból indokolt, de esetenként bizonyos fokozottan védett állatfajok (például túzok, daru ősz, téli táplálékának biztosítása) hatékonyabb védelme érdekében szükséges, hogy a szántókat saját kezelésben hagyjuk, és ott olyan mezőgazdasági kultúrákat tartunk fenn, amelyek védett állatfajok hosszú távú megtartása érdekében elengedhetetlenül szükségesek. Indokolt a szántók meghagyása ott is, ahol saját állatállományok téli és kiegészítő takarmányszükségleteit kell biztosítani.

A szikes és vizes élőhely-rendszerbe ékelődő zárványszántókon, illetve a szikes tavakkal közvetlenül érintkező területrészekben a gyepterületek helyreállításáról kell gondoskodni. Ez

történhet pl. spontán gyepesedéssel illetőleg őshonos gyepből nyert fűmaggal történő gyepesítéssel.

2. **Természetkímélő szántóföldi növénytermesztés**, takarmánytermesztés folytatható ott, ahol a földhasználat természetvédelmi célokat szolgál (tájba illő, a táj ökológiai adottságainak megfelelő növényfaj és fajtaszerkezet, vetésforgó alkalmazása, műtrágyázás helyett szerves trágya használatra alapozott tápanyag-gazdálkodás, megfelelő agrotechnika, talajművelés, növényvédelem stb.).

3. Szántó művelési ágban az **ökológiai termesztés** a kívánatos használati mód, mert az így alkalmazott talajművelés, tápanyag-gazdálkodás, vetésforgó, termesztett növényfaj/fajta megválasztása, növényvédelem biztosítja a természetkímélő használatot. Ez vonatkozik a legeltetésre alapozott állattartás szálas- és tömegtakarmány igénye miatt termesztett növényekre is. Az ökológiai termelést **a mezőgazdasági termékek ökológiai termeléséről, valamint a mezőgazdasági termékeken és élelmiszereken erre utaló jelölésekről szóló (1991. június 24-i 2092/91/EGK) EU tanácsi rendelet szabályozza.**

4. Szántó művelési ágú védett természeti terület általában csak az alábbi esetekben, természeti értékekben bővelkedő, más művelési ágú területek közé ékelődve tartható fenn:

- ha a szántóföldi műveléshez kötött, vagy azt (is) igénylő **természeti értékek** (pl. tűzokállomány) **ezt szükségessé teszik,**
- ha az állatállomány (pl. őshonos, hazai háziállatok) takarmányszükséglete azt indokolja,
- ha **tájvédelmi, gazdálkodástörténeti szempontok** ezt indokolják,
- ha a természetes növénytakaró rekonstrukciója valamely oknál fogva nem lehetséges,
- ha zárványterületként más művelési ágú területek közé ékelődnek.

Szántó területek vagyonkezelése:

- **a terület megjelölése, határolása** csak természetes anyaggal történhet,
- nedves talajviszonyok mellett a talaj szerkezetét romboló, **a talajfelszínét károsító agrotechnikát, nehéz gépeket tilos használni,**
- **kaszálás, aratás** általában a tábla közepétől kifelé haladva, a tábla szélét utoljára vágva végezhető,
- a területen **széna vagy szalmakazal, depónia** és bármilyen anyag (biomassza) csak a nemzeti park igazgatóság egyetértésével helyezhető el,
- **növényvédő és rovarirtó szerek, műtrágya** használata csak a természetvédelmi hatóság előzetes engedélye alapján lehetséges,
- **tarlóégetés**, valamint a növényi hulladékok és melléktermékek nyílt téri égetése engedélyköteles,
- a területen esetlegesen található **hulladék** eltávolítása kötelező,
- **meliorizáció, altalajlazítás** nem végezhető.

Utóbbi esetben a terület haszonbérbe adásánál a természeti értékek fenntartása prioritást élvez, melynek során az érték megóvásával összefüggő korlátozások következményeit mérlegelni kell.

Rét, legelő (gyep)

A rét és legelő művelési ágak korábban *gyep* művelési ágként szerepeltek. Természetvédelmi kezelésüket védett természeti területeken a jogszabályokban, a kezelési tervben, illetve az e témában kiadott szakmai irányelvekben (Kelemen Judit (szerk.) (1997.): *Irányelvek a füves területek természetvédelmi szempontú kezeléséhez*, TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Bp.) leírt korlátozások és előírások szerint kell végezni.

A gyepeket mezőgazdasági használatuk módja szerint a hatályos jogi szabályozás alapján két művelési ágban – rét és legelő – tartják nyilván (Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII.29.) FVM rendelet 41., 42. §).

A hagyományos legeltetés és a jószágállomány (főként szarvasmarha és juh) folyamatos fejlesztése kívánatos a gyepek eltartó-képességének függvényében. Túllegeltetés csak természetvédelmi érdekből történhet, míg az alullegettetést az állatállomány létszámának növelésével szükséges elkerülni.

Rét

Azt a füves területet, melynek fűtermését rendszeresen kaszálással hasznosítják, tekintet nélkül arra, hogy esetenként legeltetik, rét művelési ágban kell tartani.

A hazai klimatikus adottságok a réteken általában kétszeri kaszálást tesznek lehetővé, de természetvédelmi szempontból inkább az egyszeri kaszálás a kívánatos. Különleges természetvédelmi érdekből egyes területek adott évi kaszálásából való teljes kivétele is indokolt lehet (pl. tűzok, csíkosfejű nádiposzáta, de egyes gerinctelen fajok előfordulása esetében is).

A földön fészkelő madarak esetében a költés befejezéséig a fiókák sikeres kirepülése érdekében a kaszálást a fészkelő terület körül – ha az meghatározható - el kell hagyni, illetve védelmükben a következő **kaszálási módokat** kell alkalmazni:

- a rét sávokban történő levágása;
- a bejárattól a központ felé, majd körkörösén kifelé tartó kaszálás (a középső részt későbbre lehet halasztani, amikor már megfelelő hely van a forduláshoz),
- a kaszáló belülről kifelé tartó kaszálása (a felső és alsó részeken szükség lehet egy-egy sáv előzetes levágására).

Legelő

Legelő művelési ágban indokolt tartani:

- a) azt a füves területet, amely fűtermését rendszeresen legeltetéssel hasznosítják, tekintet nélkül arra, hogy esetenként kaszálják,
- b) a külön jogszabály szerint fásított legelőnek nem minősülő, azonban fákkal elszórtan borított füves területet, amelynek fűtermését rendszeresen legeltetéssel hasznosítják,

c) az erdei tisztás területét.

A legeltetés a gyepek kezelésének legfontosabb módja. A terület szerkezetét, biológiai sokféleségét az állatfaj, a fajta, az egyedszám, a legeltetés technológiájának és idejének megválasztásával, illetve kombinálásával lehet befolyásolni. A **túllegeltetés** és az **alullegetetés** egyaránt kerülendő, mindkettő a legelő degradációját okozza.

Az **optimális állatlétszámot** a legelő állattartó képessége alapján kell kiszámítani, a területen élő természeti értékek speciális igénye, a fű hozama, a gyepterület típusa, a gyepterület regenerációs képessége, a talaj sérülékenységének figyelembevételével.

A rétek és legelők vagyonkezelése során az alábbiakat kell érvényesíteni:

A területen végezhető tevékenységekre vonatkozó használati korlátozások, tilalmak:

- **gyepfeltörés, melioráció,**
- **gyepégetés** a természetvédelmi érdekből történő égetés kivételével,
- a **felszíni vizek** nem vezethetők el, és mindennemű **talajvíz** csökkentési beavatkozás tilos, kivéve, ha ez kimondottan természetvédelmi érdekből történik,
- **vegyszerhasználat** (műtrágyázás, permetezés stb.),
- a kívülről befelé haladó **spirálvonalú kaszálás,**
- a **kaszálást** a területen élő védett, veszélyeztetett növény- és állatfajok ökológiai igényeinek megfelelően lehet végezni,
- **felületés,**
- a mechanikai jellegű **ápolási munkák** (boronálás, tisztító kaszálás, hengerezés) térbeli és időbeni korlátozások alá esnek,
- a gyepterületeken **gépjárművel közlekedni tilos,**
- **gépjárművel** történő közlekedésre kizárólag a hivatalosan nyilvántartott utak használhatók,
- a **közlekedő utak** használhatóságát akadályozó károsítást (kátyúsodás) a használó köteles helyreállítani,
- a **területhatárok megjelölése** csak természetes anyagokkal történhet,
- **legeltetés időtartama** a védett, veszélyeztetett fajok életciklusától és az időjárástól függ, de általában május 1. és november 30. között lehet,
- a legeltethető **állatok fajtát, fajtáját** (elsősorban régi magyar háziállatok, illetve tájfajták; speciális élőhely-fenntartásra korlátozott számban sertés és liba), a legeltethető **állatlétszámot**, valamint a **legeltetés időszakát és a legeltetési fordulókat** úgy kell megválasztani, hogy az hatását tekintve optimálisan biztosítsa a legeltetett terület prioritással rendelkező természeti értékeinek megmaradását, ilyen formán szélsőséges esetben akár túllegeltetés is megengedett, amennyiben ezzel bizonyos fokozottan védett állatfajok megtelepedését segítjük (például székicsér),
- a legelő állatok életmódjától idegen hajtása, sokszori terelése a gyepeken nem megengedett,

- a legelőn tartott állatállomány elhelyezésére előzetesen egyeztetett helyen állandó, illetve ideiglenes jellegű, elsősorban természetes anyagokból (fa, nád) készült **karám**, továbbá **villanykarám** is létesíthető,
- a **karámos elhelyezés helyéről** a felhalmozódott **trágyát el kell szállítani** és a területet eredeti állapotába kell visszaállítani.

Kötelezettségek a használat során:

- **kaszálás megkezdésének** nemzeti park igazgatóságához történő bejelentése,
- kaszálás és legeltetés a **védett, veszélyeztetett madárfajok fészkelése**, illetve a **védett, veszélyeztetett növényfajok magérési idején kívül** történhet,
- előzetes területellenőrzés során talált **tűzokfészkeket** azonnal be kell jelenteni, a tűzokfészkek körül a kaszálás mellőzésével védőzónát kell biztosítani (min. 50 x 50 m), e védőzónától számított 500 méteren belül a kaszálást a tojó nyugalma érdekében csak 4-5 óra elteltével szabad folytatni,
- általában szükséges a gyepek kis részét évente más-más helyen fennhagyni, és **hariskímélő kaszálást** kell alkalmazni, kisebb területek esetén – ha adott évben haris fészkel ott – javasolt a kaszálás elhagyása, (Dudás Miklós et al: Haris in *Veszélyeztetett madarak fajvédelmi tervei*. Az MME Könyvtára: 21. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Bp., 2003. p. 89-95.)
- a **kaszálást a tábla közepétől indulva** kifelé kell végezni,
- a kaszálógép típusát helyesen kell megválasztani (lehetőleg alternáló legyen),
- kaszáláskor hatékony **vadriasztó** használata,
- a gyeptársulások védelme érdekében **az invazív fajok** (gyalogakác, ezüstfa, selyemkóró stb.) **visszaszorítása** kiemelt feladat,
- a legelőn megtelepedő **mérgező vagy szúrós gyomnövények** kiirtása,
- azokon a területeken, ahol jelentős a **gerinctelen, kétéltű és hulló fauna**, védelmük érdekében magas tarló hagyandó, illetve a kaszálást területrészenként rotációban kell végezni,
- a **csomós gypszerkezet** megőrzése érdekében minimum 5 cm (helyenként 8 cm) magasságú fűtarló visszahagyása kötelező,
- **gépi kaszálás** csak akkor végezhető, ha a talaj kellően száraz, keréknyomok nem képződnek,
- a **magassásosok** csak kézi, vagy kézi könnyű, és nem önjáró motoros géppel kaszálhatók, más évenkénti kezelést azonban nem igényelnek, ha a talaj száraz és védett növényt vagy állatot nem veszélyeztet, lelegeltethetők, de fenntartásukhoz gyakran elegendő a vegetációs időn kívül végzett kézi cserjeirtás,
- a **zsombéksásosok** csak kézi cserjeirtással és kaszálással kezelhetők,
- egyes **sovány gyepek** csak kis szénatermést adnak, átmenetileg szárzúzással is fenntarthatók, hosszabb távon azonban a kaszálás és a széna lehordása nem maradhat el, mert ennek elmaradása esetén a növénytársulás megváltozik,
- a **lekaszált, bebálázott szénát** lehetőség szerint a bálázás utáni 2 héten belül el kell szállítani a területről,

- amennyiben a terület állapota **sarjúkaszálást** is lehetővé tesz, az ebből származó szénát a bálázást követő 2 héten belül el kell szállítani,
- gyomosodásra hajlamos gyepek esetén a **gyommentességet** minimum egyszeri tisztító kaszálással, legeltetéssel vagy egyéb, az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon ajánlott biztosítani,
- az **állatok behajtását** az időjárási viszonyoktól függően (de általában november 30-ig) be kell fejezni,
- a **vadon termő gombák és gyógynövények** gyűjtésére az általános területhasználati jog nem vonatkozik,
- a területhasználó köteles az oda kikerülő **szemetet** saját költségén eltávolítani,
- **építmények** elhelyezése a területen engedélyhez kötött.

Ezen felül további, a terület jellegéből adódó előírásokat alkalmazhatunk, így pl.:

- legeltetés tilalma,
- legeltethető állatlétszám meghatározása,
- szikpadkás terület külön kezelése (csak kézi kaszálás lehetséges), eltérő módon kezelendő terület megjelölése, a kezelés meghatározása (szükség esetén a bolygatás, zavarás tilalmával).

3.2. Erdőgazdálkodási tevékenység

Az erdő művelési ágú védett természeti területek nemzeti park igazgatóságok általi természetvédelmi vagyongazdálkodásának kereteit a **hatályos jogszabályok** (1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel), valamint a KVI és a nemzeti park igazgatóság között megkötött **vagyongazdálkodási szerződés** határozza meg. A erdővagyongazdálkodásának konkrét szakmai alapját az erdőgazdálkodási tevékenység folytatásának tervszerűségét biztosító **gazdálkodási tervek** képezik, ezek pedig a következők:

1. Körzeti erdőterv

A körzeti erdőterv erdőgazdálkodási körzetre készül 10 éves időtartamra. Elkészítéséről az Állami Erdészeti Szolgálat útján a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter állami feladatként gondoskodik. Az erdőtervezés előzetes egyeztető tárgyalásán és zárótárgyalásán mind az erdőgazdálkodók, mind pedig az illetékességgel rendelkező szakhatóságok véleményét nyilváníthatnak. A körzeti erdőtervet az erdő elsődleges rendeltetése szerint illetékes miniszterekkel (védett természeti területen a természetvédelemért felelős miniszterrel) egyetértésben, valamint a természetvédelemért felelős miniszter véleménye alapján a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter állapítja meg (hagyja jóvá).

A tervezés során a következő célok érvényesüljenek:

- a termőhelynek megfelelő őshonos fafajú állományok átlagos vágáskora a biológiai vágáskor közelében legyen megállapítva,
- törekedni kell a kiegyenlített korosztályviszonyok kialakítására,

- a nem őshonos fafajok területarányát erdőszerkezet-átalakítások betervezésével csökkenteni kell,
- az erdőszerkezet-átalakítások ütemezése csak oly módon történhet, hogy ez a kiegyenlített korosztályviszonyok kialakulását nem akadályozhatja,
- a nem őshonos fafajok területarányát az erdőfelújítások és előhasználatok során is szükséges csökkenteni úgy, hogy a természetes erdőtípust alkotó fő- és mellékfafajok a lehető legkedvezőbb elegyarányt ériék el és a megfelelő koronaszintbe kerüljenek,
- törekedni kell a hosszabb időtartamra elnyújtott fokozatos felújító vágások, illetve ahol csak lehetséges szálaló típusú vágások (szálalás, csoportos szálaló vágás, stb.) alkalmazására,
- erdősítési célállományként csak a termőhelynek megfelelő őshonos fafajok szerepelhetnek,
- beerdősített természetes gyepterületeken a művelési ág változtatást, fakitermelést és a visszagyepesítést kell alkalmazni.

2. Erdőgazdálkodási üzemterv

Az üzemterv elkészítéséről a körzeti erdőterv alapján az erdőgazdálkodó gondoskodik. Az ugyancsak 10 évre szóló tervet az erdészeti hatóság hagyja jóvá, védett természeti területet érintő rész vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. Tekintettel arra, hogy a nemzeti park igazgatósági vagyonkezelésben lévő erdőterület vonatkozásában az adott igazgatóság ügyfél (erdőgazdálkodó), az üzemtervnek hatósági jóváhagyási eljárásában a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek vesznek részt.

3. Éves erdőgazdálkodási terv

Az éves erdőgazdálkodási tervet az üzemterv alapján az erdőgazdálkodó készíti el és az erdészeti hatóság hagyja jóvá, védett természeti területet érintő rész vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. A nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében lévő erdőterület vonatkozásában az adott igazgatóság ügyfél (erdőgazdálkodó), ezért éves tervének hatósági jóváhagyási eljárásában a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek vesznek részt.

A fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító, fentiekben felsorolt gazdálkodási terveket a jövőben a készülő természetvédelmi kezelési tervekkel kell összhangba hozni. Azokon a területeken, ahol még nincsen természetvédelmi kezelési terv ott azokat a körzeti erdőtervvel helyettesítik.

A természetvédelmi erdőkezelést az átvett erdők gazdasági értékeit is szem előtt tartva kell végezni. Az átvett, nem őshonos állományok átalakításának alapja lehet az abból kitermelt faanyag értéke. Ahol osztatlan közös erdőben van a nemzeti park igazgatóságnak kezelői joga, ott törekedni kell az egész erdőrészlet gazdálkodási jogának megszerzésére.

Figyelmet kell fordítani az állományok előhasználatára.

Az erdők vagyonkezelésére vonatkozó feladatok:

- az igazgatóság vagyonkezelésébe került erdőterületeket be kell jelenteni erdőgazdálkodóként az erdészeti hatóságnál,
- a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító körzeti erdőterveket, az erdőgazdálkodási üzemterveket és az éves erdőgazdálkodási terveket összhangba kell hozni az egyéb érintett hatóságokkal egyeztetett természetvédelmi kezelési tervekkel,
- a vágásos üzemmódban kezelt volt szövetkezeti erdőterületek esetében – ahol mód van rá – a Pro Silva elveken alapuló erdőkezelésre kell áttérni,
- az erdei tisztások, az erdők közé ékelődő gyepek védelméről az invazív fajok visszaszorításával, a beerdősülés megakadályozásával, esetleg kaszálással kell gondoskodni.

Erdő esetében az erdészeti munkák (ideértve a fakitermelést is)– ha azok a természetvédelmi értékek megóvásához, illetve a természeti állapotok javítása miatt egyáltalán kívánatosak – költségeinek fedezetét az erdészeti célleírányzatok támogatásain felül, a kitermelt fatömeg, esetleg termék értékesítésével is biztosítani szükséges.

Az erdészeti munkák megrendelésekor eleget kell tenni a közbeszerzésre vonatkozó szabályoknak. Az erdészeti munkák természetvédelmi követelményeit, fakitermelés esetén a kitermelendő fatérfogat faj és kor szerinti összetételét és mennyiségét, a kitermelés módját, időpontját, a szerződésben részletesen rögzíteni kell. Az igazgatóság köteles rendszeresen ellenőrizni az erdészeti munkákat, különösen a fakitermelés folyamatát.

Értékesítéskor az értékesítendő faanyag fafaj és kor szerinti összetételét és mennyiségét meghatározva, lehetőség szerint több vásárló ajánlatát kell bekérni a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény rendelkezései alapján. Külön kell ellenőrizni, hogy a megállapodásban szereplő faj és kor összetételű és mennyiségű faanyagot szállítsák el.

Az említett értékesítési módszer velejárója, hogy a vágásterület állandó őrzését meg kell szervezni. A fahasználatot végző vállalkozó választékolását, készletezését, ha egyben vásárló is, állandóan nyomon kell követni. A fakitermelőtől független választék értékesítése esetében az őrzési feladatokat szintén meg kell oldani. Néhány esetben – pl. hullámtéren – a faanyagot ki kell szállítani a területről, mert áradás idején a teljes fakészlet veszélybe kerülhet. Rossz talajviszonyok esetén központi rakodókat kell kialakítani.

Ahol a természeti érték, vagy az erdei életközösség védelme azt lehetővé teszi (pl. nem honos monokultúrák kitermelése) lehetséges az állomány tövön való értékesítése is. A szakszemélyzet felméri a fatérfogat és a várható választékok alapján az értékesítendő állomány értékét. Az eladási árat a helyszínen, nyilvános licit során vagy zárt borítékban határidőre megküldött vételi ajánlat alapján határozzák meg. Ebben az esetben a vállalkozó felelőssége a választékolás és csak az elszállított fatömeget kell az igazgatóságnak figyelemmel kísérenie.

Az erdészeti munkák szolgáltatásként történő elvégzettetése és az értékesítés történhet oly módon is, hogy annak értékesítik a kitermelt faanyagot, aki a kitermelést végezte. Ehhez azonban eleget kell tenni az előbbi elvárásoknak (tehát mind a szolgáltatás elvégzése, mind az értékesítés tekintetében beadott ajánlatai a legjobbak legyenek).

Ha az erdészeti munka fakitermelés és értékesítés együtt, akkor az nem szolgáltatás megrendelésének és értékelésének minősül, hanem tövön álló termés értékesítésének, amely a Ptk.-ban is ismert szerződésfajta. Ennek alkalmazása a kincstári vagyon értékesítését jelenti. Az Áht. 108. § (1) bekezdése szerint az értékesítési célt szolgáló dolog, valamint a 109/D. § (6) bek. a) pontja értelmében az 5 millió forint egyedi bruttó forgalmi értéket meg nem haladó értékesítendő vagyontárgy (kitermelendő fatömeg) esetén az Áht. 109/D. § (3) bek. d) pontja szerinti zártkörű értékesítés alkalmazható. A kincstári vagyonnal való gazdálkodásról szóló 58/2005. (IV. 4.) Korm. rendelet 53. §-a értelmében a zártkörű értékesítés az Áht. 109/D. § (6) bekezdése szerinti esetekben alkalmazható kivételes értékesítési eljárás, amely során az értékesítés lebonyolítója – jelen esetben az értékesítő személyének kiválasztására vonatkozó versenyeztetés nélkül a vagyonkezelő nemzeti park igazgatóság – a kincstári vagyonba tartozó vagyontárgyat a becsült forgalmi értéken a versenyeztetési eljárás mellőzésével kiválasztott személy javára idegeníti el.

3.3. Vadgazdálkodási tevékenység

A nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területek – a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 8. § (1) bekezdése értelmében – egyben vadászterületek is. A vagyonkezelésben (tulajdonban) lévő terület és a vadászterület azonban gyakran nem esik egybe, ami társult vadászati jogú vadászterületeket eredményez.

A nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alatt álló önálló vagy társult vadászati jogú vadászterületek kezelésének kereteit **a hatályos jogszabályok** (a Vtv. és végrehajtási rendelete), **a különleges rendeltetést megállapító határozat** (az FVM által kiadandó határozat meghozatala több éves késéssel jelenleg folyamatban van), valamint társult vadászati jog esetén **a vadászati tulajdonközösség döntései** és **a Működési Szabályzat** határozza meg. A vadgazdálkodás-vadászat konkrét szakmai alapját a vadgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító következő **gazdálkodási tervek** képezik.

Védett természeti területeken a nemzeti park igazgatóságok által végzett vadászati, vadgazdálkodási tevékenységnek hangsúlyosan a nagyvad és egyes a természeti értékek károsodását okozó, ragadozó fajok egyedeinek létszámszabályozására kell irányulnia.

Az igazgatóságok vadászati, vadgazdálkodási tevékenységének egészére nézve a Szakmai irányelvek a nemzeti park igazgatóságok vadászatra jogosultsága alá tartozó vadászterületeken folytatott vadállomány-kezelés gyakorlatához című irányelv (1999. július 12.) a meghatározó.

1. Körzeti vadgazdálkodási terv

A körzeti vadgazdálkodási terv vadgazdálkodási körzetre készülő (közérdekű, állami) előírás 10 éves időtartamra. Elkészítéséről a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter állami feladatként gondoskodik.

A körzeti vadgazdálkodási tervet – a védett természeti területre vonatkozó rész tekintetében, a természetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter adja ki és az Adattár útján gondoskodik annak közzétételéről.

2. Vadgazdálkodási üzemterv

Az üzemterv elkészítéséről a körzeti vadgazdálkodási terv alapján a vadászatra jogosult gondoskodik. A vadgazdálkodási üzemtervet – az erdőt érintő rész vonatkozásában az erdészeti hatóság, a védett természeti terület vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával – a vadászati hatóság hagyja jóvá. Tekintettel arra, hogy a nemzeti park igazgatósági vadászatra jogosultság esetén az adott igazgatóság ügyfél (vadgazdálkodó), az üzemtervnek hatósági jóváhagyási eljárásában való társhatósági közreműködésre a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek vesznek részt.

3. Éves vadgazdálkodási terv

Az éves vadgazdálkodási tervet az üzemterv alapján a jogosult készíti el és a vadászati hatóság hagyja jóvá, védett természeti területet érintő rész vonatkozásában a természetvédelmi hatóság előzetes szakhatósági hozzájárulásával. A nemzeti park igazgatósági vadászatra jogosultság esetén az adott igazgatóság ügyfél (vadgazdálkodó), ezért éves tervének hatósági jóváhagyási eljárásában való társhatósági közreműködést a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség látja el.

A vadgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító, fentiekben felsorolt gazdálkodási terveket a jövőben a jelenleg készülő természetvédelmi kezelési tervekkel kell összhangba hozni. A természetvédelmi kezelési tervnek meg kell határoznia a vadállomány-fenntartás és kezelés (vadgazdálkodás) vonatkozásában is a természetvédelmi vagyongazdálkodás szakmai követelményeit.

3.4. Halgazdálkodási tevékenységek

A védett vizes élőhelyek esetében a halgazdálkodási tevékenységnek olyannak kell lennie, hogy megalapozza az élőhely összes védett populációjának (gerinctelenek, halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök) életlehetőségeit. Tehát nemcsak a halat kell néznünk, hanem az egész életközösséget amelyet mi haltelepítésekkel, halászattal, horgászattal befolyásolunk. Ezért ki kell jelölni olyan helyeket, ahol egyáltalán nincs halászat, horgászat.

A halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (továbbiakban halászati törvény) 11. §-a szerint az államot megillető önálló halászati jog hasznosítása nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján, haszonbérbe adás útján történik. A haszonbérleti szerződést a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium, a jelenleg érvényes döntés alapján 15 éves időtartamra köti meg.

A halastavak – jobbára mesterséges eredetük ellenére – különleges természetvédelmi értéket képviselnek hazánkban.

A halastórendszerek fenntartásakor elsősorban azt kell szem előtt tartani, hogy **a madárvilág és más egyéb természetvédelmi oltalom alatt álló élőlény számára élő-, táplálkozó-, és szaporodó helyként szolgálnak.** Okszerű halgazdálkodás hiányában általában a természeti értékek sem tarthatók meg jelen állapotukban.

Fontos, hogy a halászati törvény 9. § (2) bekezdése szerint „a halászati jog gyakorlásának minősül az is, ha a jogosult a hal és élőhelyének védelmével kapcsolatos kötelezettségeinek

eleget tesz”. Tehát adott természetvédelmi érdekek figyelembe vétele mellett nem kell minden áron halgazdálkodási tevékenységet folytatnunk az adott területen. Ezekon túlmenően és a fentiek szellemében (hal és élőhely védelme) azonban az adott vízterület halállományának fenntartása és az esetleges nemkívánatos folyamatok (pl. adventív fajok megjelenése, állománynövekedése) kontrollja miatt a kezelésben fenn kell tartani az eseti jellegű állományfelmérő és -szabályozó halászat lehetőségét.

A jelentősebb védett halastavakat – mint vízi élőhelyeket – a természetvédelemnek hosszú távon fenn kell tartania, hiszen ezek a hajdani vizes élőhely láncolatok maradványai, illetve azok helyén kialakított mesterséges vizes élőhelyek. A védett tavakon, szemben az intenzív termelési módozattal, az extenzív halgazdálkodást kell választani. Az egyes tórendszerek jelentőségét és természetvédelmi szerepét minden védett természeti terület esetében külön-külön meg kell vizsgálni – különösen a **madárvonulás, fészkelő- és táplálkozóterületek** vonatkozásában – és ez alapján kell meghatározni a hosszú távú fenntartó stratégia irányvonalait. Egy halastórendszeren belül jelentős előny, hogy az egyes tóegységeket a legtöbb tórendszer esetében egymástól függetlenül is lehet kezelni, így egyidejűleg változatos édesvízi élőhely együttes alakítható ki és tartható fenn. Célrányos kezeléssel a madártani jelentőség növelésén túl javítani lehet a halak, kételtűek, vízi gerinctelenek életfeltételeit, továbbá a különböző szukcessziós stádiumok egyidejű jelenlétével változatos mocsári életközösségek kialakulása érhető el. A tavak kezelésének megtervezésekor a technikai szempontok mellett a meder és a környező területek ökológiai adottságait kell figyelembe venni.

Általában a kezelt tórendszerek felületének legalább felén **javasolt fenntartani a nyíltvízi életteret**, hiszen a legtöbb természetvédelmi szempontból értékes madárfaj ehhez az életterhez kötődik, másrészt viszont ez az érdeke a halgazdálkodásnak is. Ehhez bizonyos fenntartó jellegű beavatkozások feltétlenül szükségesek (a vízi növényzet kaszálása, időszakos lecsapolás stb.) hiszen egy halastó sekély, eutróf vízi életter, ahol a tavi üledékképződés is viszonylag gyors.

A nyíltvizes tavak **partszegélyén meg kell hagyni a növényzettel borított (nádas, gyékényes) zónákat**, mert ezek jó fészkelő-, és búvóhelyek a madarak számára.

Az esetlegesen bérbe adott tavaknál a madarak riasztását olyan módon kell megszervezni, hogy az összhangban legyen a nemzetközi természetvédelmi egyezményekben foglalt elvekkel, az **EU Madárvédelmi Irányelve (79/409/EGK irányelv a vadon élő madarak védelméről)** alapján kijelölt **Natura 2000 madárvédelmi területeken folyó gazdálkodás** elveivel, a hazai természetvédelmi jogszabályokkal, valamint a riasztás módszereit egyébként még szabályzó kapcsolódó jogszabályokkal.

A halastavakon **a madarak riasztása** kizárólagosan csak akkor engedélyezhető, ha a kártételek más módon nem háríthatók el, illetve csak olyan feltételekkel, amely biztosítja a területen előforduló más védett és fokozottan védett állatfajok nyugalalmát. A riasztásokat kizárólag egyedi engedélyek alapján lehet végezni, és a riasztásban csak olyan személyek vállalhatnak részt, akiket a jogszabályok által biztosított jogosítványok minden tekintetben felhatalmaznak ezen módszerek alkalmazására.

A saját vagyionkezelésű és hasznosítású tavak esetében a madarak riasztása csak nagyon indokolt esetben engedhető meg!

Az előregedett halastavak esetében a legsekélyebb, feliszapolódott tavakon a hínártársulásokat rendszerint felváltja a gyors ütemben előretörő nádas, sásos, gyékényes. Ilyen körülmények között célszerű némi teret hagyni az értékes társulások kialakulásának. A tómeder többi részén általában érdemes elvégezni a szükséges rekonstrukciós beavatkozásokat.

A partvonalakon az élőhely adottságainak megfelelő természetes fafajok **telepítésével** fokozni lehet az élőhely változatosságát.

A kotrást úgy célszerű végezni, hogy az eredeti termelési célú egysíkú medence jelleget megtörjük, növeljük a meder felszínének tagoltságát, figyelve a kárász túlszaporodásának elkerülésére. **Költőszigetek** létesítése, sekélyebb-mélyebb területek kialakítása is az élőhely változatosságát növeli. Ez természetesen nem történhet a lecsapolhatóság kárára.

A halastavak vagyonkezelése:

- a saját használatú halastavakon elsősorban a **vízi madarak táplálkozó-, fészkelő- és pihenőhelyeinek biztosítása**, továbbá a vízi életközösség kialakulása érdekében a mindenkori ökológiai vízpótlásról és halivadék kihelyezéséről szükséges gondoskodni,
- a saját és az idegen használatban lévő tavakba egyaránt **őshonos halfajok** telepítését kell előtérbe helyezni, kivéve, ha az természetvédelmi érdekből indokolt (pl. amúr),
- idegen használatban lévő tavaknál a **haszonbérelő köteles a telepíteni kívánt halfajok mennyiségét és arányát írásban ismertetni** az igazgatósággal,
- a halastó meghatározott **vízszintjének tartásáról, a vízutánpótlásról** a haszonbérelő – a vízjogi engedélyben meghatározott módon – köteles gondoskodni,
- április 1-től július 31-ig a tó vízszintjének bárminemű megváltoztatásához a természetvédelmi hatóság külön engedélye szükséges (havária események kivételével),
- haszonbérbe adás esetén a halak etetésének módját, és a tó tápanyag-utánpótlásának adatait a **halászati tervnek** kell tartalmaznia, amelyet a haszonbérelő készít el, és véleményezésre átadja a működési terület szerinti igazgatóság részére,
- **elektromos halászati eszközöket** a haszonbérelő, csak a hatályos jogszabályok megtartása mellett használhat,
- a **mocsári és vízi növényzet ritkítása, vágása, a madarak és egyéb állatok riasztása**, csak az illetékes természetvédelmi hatóság külön engedélyével végezhető,
- a halastó rendszer mellett megtalálható, természetvédelmi szempontból értéktelen, degradált nedves, vízállásos területek elmocsarasíthatók és bennük ki lehet alakítani a megfelelő táplálkozó területeket.

3.5. Nádgazdálkodási tevékenységek

A nádas botanikai értelemben összetett, számos növénytársulást magába foglaló gyűjtőfogalom.

A nádasokat vagyonkezelési szempontból két nagyobb egységre bonthatjuk:

- kísérő fajokban viszonylag szegény tavi és,
- kísérő fajokban viszonylag gazdag mocsári nádasok.

Magas biológiai, természetvédelmi és egyben gyakran jelentős gazdasági értékük miatt a nádasok kezelése megfontolt, tudományos felmérésekre alapozott kezelést igényel.

A nádasok vagyongazdálkodása:

- a természetvédelmi szempontoknak megfelelő minőségű nádas kialakulásához a kedvező **vízszint fenntartása** kiemelkedően fontos természetvédelmi érdek,
- a természetes állapotú nádas aratása természetvédelmi szempontból általában szükségtelen, sőt rendszerint kerülendő, mert a nádas életközösség elszegényedését okozza.

Lehetnek ugyanakkor olyan természetvédelmi szempontok, amelyek az aratást indokolják, ez esetekben az alábbiakat kell figyelembe venni:

- a **nádaratás** a vonatkozó jogszabályok értelmében védett természeti területen **engedélyköteles tevékenység**, az aratás **időpontja, az aratható és nem aratható területek lehatárolása, a nádélőkészítő helyek, a szállító útvonalak kijelölése** az engedélyező határozat részei,
- a törmelék égetése általában **tilos**, csak külön eseti egyedi engedély birtokában végezhető,
- javasolt az ún. **rotációs aratási módszer** alkalmazása, melynek lényege az, hogy egy adott területrészt csak minden harmadik évben kerülhet levágásra, hogy mindig legyen megfelelő mennyiségű úgy nevezett „avas nádas” a nádban fészkelő madárfajok számára,
- az aratás térbeli korlátozását, az avas nádterületek fenntartását elsősorban zoológiai szempontok (gerinctelen fauna védelme, nádi fészkelő közösségek megóvása stb.) indokolják; a nádfelület egyidejű teljes ún. **felújító vágása csak kivételes esetben, megalapozott természetvédelmi céllal végezhető**,
- a nádaratást végző köteles olyan műszaki állapotban tartani a nádvágó gépeket, hogy elkerülhető legyen a műszaki meghibásodás, és az ebből eredő olajszivárgás,
- amennyiben a területen tűz keletkezik, annak továbbterjedését szántással, tárcsázással, a nádas felszaggatásával általában tilos megakadályozni. Egyéb – nem vegyszeres – módon pl. víz, vagy tűzcsapó alkalmazásával, továbbá tűzpászta kiaratásával a nádarató köteles az oltást azonnal megkezdeni, és a tűzoltókat azonnal értesíteni,
- a nádaratás megkönnyítése érdekében nem változtatható meg az érintett terület vízszintje,
- jégen történő aratás esetén a nád aratását végző - amennyiben az az elővigyázatosság ellenére mégis megtörtént – köteles a kifolyt olajat fűrészporral felitatni, és a területről elszállítani. Amennyiben a kiszivárgott olaj a talajt szennyezi be, köteles haladéktalanul eltávolítani a szennyeződött talajt a védett természeti területről. A szennyeződés tényét a természetvédelmi őrnök haladéktalanul be kell jelenteni. A védett természeti terület állapotát veszélyeztető műszaki javításokat (pl. olajcsere, hidraulika csőcsere stb.) az engedélyes köteles a védett természeti területen kívül elvégezni,

- védett természeti területen a **nád tisztítása és osztályozása** általában **nem kívánatos**, engedélyezni csak olyan területeken lehet (pl. szántó), ahol az ott folyó tevékenység nem okoz természetvédelmi érdeksérelmet,
- természetvédelmi szempontból **tisztítógátás** indokolt lehet, de csak a nemzeti park igazgatóságok által kijelölt helyen, és gyakorisággal (minimum 10 évente) történhet,
- a **nádkészletező helyek teljes takarítását** a haszonbérlőnek legkésőbb a nádkiszállítást követő 15 napon belül el kell végeznie,
- **intenzív kezelés** (évente vágás) csak – időszakos (tavaszi) nyílt vízfelület kialakítása érdekében - illetve a természetvédelmi szempontból nem jelentős nádasoknál történhet,
- **szikes tavakon** – vízén történő aratás esetén - a nádvágás célja és eredménye lehet a benádasodás teljes visszaszorítása a szikes tó vízfelületének és jellemző struktúrájának megőrzése céljából,
- a **nádasok égetése** is csak kivételesen, speciális természetvédelmi indokból engedélyezhető,
- egybefüggő nádfelületek megbontása, nyílt vízfelületek létrehozása (pl. kotrással) a biodiverzitás növelése és táplálkozó helyek kialakítása céljából indokolt lehet,
- nád aratása csak vegetációs időn kívül, általában november 1. és február 15. között indokolt, ami az időjárás függvényében változhat,
- a nád vágását lehetőleg jégen kell elvégezni, ha nem cél a nádasok területének csökkentése.

A haszonbérleti szerződések mellékletét képező kezelési szabályzatnak – amely az érintett hatóságokkal egyeztetetten készül – részletesen tartalmaznia kell a fenti természetvédelmi elvárásokat.

3.6. Művelés alól kivett területek

Természetvédelmi szempontból az igazgatóságok vagyongazdálkodásában lévő védett természeti területek közül az alábbi kiemelt jelentőségű élőhelyek tartoznak ebbe a kategóriába.

Vizes élőhelyek

- **Vizes élőhelyek és szentély típusú holtágak,**

Ezek a hazai vízi növényzet és vízi fauna génrezervációs helyei. Legalapvetőbb kezelési követelmény **a megfelelő vízállapotok fenntartása.**

A vonatkozó jogszabályok alkalmazásával szakmailag indokolt elérni, hogy:

- az állandó vizű vizes élőhelyek és a szentély típusú holtágak esetében a hazai halfauna fenntartása érdekében az intenzív halászat és horgászat visszaszorítható legyen, és hogy ezek a vízterek halászati szempontból kizárólag kíméleti vagy különleges rendeltetésű területek legyenek,
- a vizes élőhelyek és a szentély típusú holtágak esetében a vízimadarak nyugalmanak biztosítása érdekében a vízi vad vadászat visszaszorítható legyen, és hogy ezek a

területek vadászati szempontból kizárólag kíméleti vagy különleges rendeltetésű területek legyenek,

- a vizes élőhelyek és a szentély típusú holtágak egyéb (pl. rekreációs) célú hasznosítás csak kivételes esetben, térben és időben korlátozottan történhessen,
- a változó vízállapotú vizes élőhelyeken a terület jellegét megtartó kezelés (szárazra kerülő részek kaszálása, legeltetése) végrehajtható legyen,
- a vizes élőhelyeket és a szentély típusú holtágakat érintő beruházások során ezek természetes partjai a lehető legkevésbé sérüljenek.

- **Szikes tavak**

A vizes élőhelyekre vonatkozó iránymutatás mellett különös figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a szikes tavak vízgyűjtő területe kiemelt védelmet élvezzen,
- „édesvízzel” történő feltöltésük csak kivételes esetben történhessen meg.

Minden esetben indokolt lehet a **„felesleges” növényzet eltávolítása**, a megfelelő nagyságú **szabad vízfelületek biztosítása**.

- **Sík-, domb- és hegyvidéki mocsarak, lápok**

Ezek a területek a hazai gerinctelen fauna és növényvilág ritka védett fajainak szentélyei.

Növényzetüket különböző sástársulások, tőzegmoha közösségek, cserjések és láperdő alakzatok alkotják.

Fenntartásukban döntő tényező:

- a **kedvező vízborítottság fenntartása, illetve biztosítása**,
- a **vízminőség** megőrzése,
- a növényzet egy részének megfelelő időben történő eltávolítása (pl. kaszálással) a **beerdősülés megakadályozása** érdekében,
- mesterséges erdősítésük kizárása,
- az élőhely szempontjából **kívánatos vízminőség elérése és megőrzése**,
- a természetes növényzet egy részének megfelelő időben történő eltávolítása (kaszálással, legeltetéssel) a **beerdősülés megakadályozása** érdekében.

- **Folyóvizek partja, hullámterek**

A vizes élőhelyekre vonatkozó iránymutatások mellett különösen figyelemmel kell lenni arra, hogy természetes / természetközeli állapotuk fenntartásában döntő:

- az inváziós tájidegen növényfajok eltávolítása (kaszálással, legeltetéssel, célzott vegyszeres kezeléssel) a **biodiverzitás megőrzése** érdekében.

3.7. Gyümölcsös és szőlőterületek, kertek

A gyümölcsös, szőlő és kert művelési ágban lévő területek haszonbérbe adása támogatandó azok saját gondozása helyett.

Ezekben a művelési ágakban általában a **7-17%-os lejtőkategória** esetén javasolt tartani adott termőföldet. Az adott táj tájtermesztési hagyományaihoz alkalmazkodó rezisztens, illetve toleráns fajtákat kell telepíteni.

Védett természeti területen génmódosított növény termesztése szigorúan tilos. E szabály megsértése azonnali szerződés felbontással kell járjon.

Új telepítés esetén a szőlőtermelés termesztési feltétele a **150 m feletti tengerszint feletti magasság.**

Amennyiben a szőlő művelési ág a gyakorlatban természetvédelmi érdekből nem tartható fenn, akkor a célszerű művelési ág változtatás iránya a rét, a legelő vagy az erdő művelési ág.

Telepítés, ültetés

Telepítés, ültetés, vetés előtt tápanyag-feltöltést az arra akkreditált laboratóriumi vizsgálatok alapján készített talajtani szakvélemény szerint kell elvégezni és a szerves trágyán kívül csak a szükséges műtrágya mennyiséget szabad kijuttatni. A műtrágyát zöldtrágya-növény vetésével kell kombinálni, elsősorban gyümölcsfák telepítése esetén. Az istállótrágyát – melynek felhasználása biológiai szempontból nagyon kedvező – sem szabad korlátlanul felhasználni. A talajjavításnak kémiai, fizikai, biológiai módja egyaránt fontos, hiszen a talaj biológiai aktivitásának e három elem együttes alkalmazása a feltétele.

Talajművelés

A termőnövények gyommentesen tartása korábban szinte teljesen vegyszermentesen, mechanikai úton (kapálás, kézi szerszámos, gépi szerszámos talajművelés) történt. Ez az eljárás a talaj vízgazdálkodásának, vízháztartásának is kedvez, ezért a saját használatban lévő kert, szőlő, gyümölcsös területeken ez az eljárás ajánlott.

Lejtős területeken ajánlatos a füvesítés és a lejtőre merőlegesen végzett művelés, ami védelmet nyújt az erózió ellen. A módszer további terjedésére nagy szükség van, mert az eróziós folyamat sok lejtős területen okoz jóvátehetetlen károkat.

A gyomirtó szerek használatát kerülni kell. A technológia pontos betartásával – amennyiben a növénykultúra ezt megengedi –, mechanikai műveléssel kell a gyommentességet biztosítani. A tápanyag-gazdálkodás alapja a rendszeres gyom- és talajanalízis, amelynek felhasználásával csak a szükséges tápanyagot kell pótolni. Az ún. fenntartó trágyázás keretében a növény tápláltsága és a talaj tulajdonsága alapján a megfelelő időben, módon, a megfelelő tápanyagot tartalmazó trágyaféleséggel kell pótolni a makro- és mikroelemeket. Mindennek fontos szerepe van abban, hogy a környezet kémisége a tápanyag-gazdálkodás terén is megvalósuljon. Sok helyen alkalmaznak a gazdálkodók már olyan természetes eredetű anyagokat, melyek a növények fejlődését kellő mértékben elősegítik, de a környezetkímélő gazdálkodásba bevonhatók (különbféle zöld trágyák, humuszok, tőzegek stb.).

Növényvédelem

A környezetkímélő növényvédelem alapelvei:

- a környezet, a természetes élőhelyek kemikáliákkal történő terhelésének csökkentése,
- a biodiverzitás fenntartása, megőrzése.

A védekezés kizárólag olyan fajok ellen és azon időszakban végezhető, amelyek megjelenésére és károsítására a növényvédelmi előrejelzés, megfigyelés, monitoring alapján számítani kell. Figyelembe kell venni a kártételi küszöb (ökonómiai) értékét, valamint végtermékek szermaradvány-tartalmát.

A szelektív hatású növényvédő szereket kell előnyben részesíteni, melyek kimondottan a károsító szervezetek ellen hatnak, a környezet hasznos és közömbös fajaira pedig semleges hatással bírnak..

Az integrált környezetkímélő gazdálkodást a szőlőben és a gyümölcsösben szigorú ellenőrzés mellett kell folytatni.

Javasolható megelőző intézkedések:

- a) gyümölcsnél a megfelelő koronaforma kialakítása, szőlőnél a helyes metszsmód révén a lombzat szellőssé tétele (mivel a gombák a magas páratartalmú körülmények között tenyésznek legjobban, életterük korlátozása csökkenti elszaporodásukat);
- b) a védekezés idejének meghatározása céljából feromoncsapdák alkalmazása a károsítók rajzásdinamikájának nyomon követésére;
- c) előrejelzési módszerek alkalmazása, előrejelzési hálózat kialakítása;
- d) a hasznos élő szervezetek védelme **alapvető cél** az integrált környezetkímélő gazdálkodásban alkalmazható készítmények kiválasztásánál, de az előbbi növényvédelmi rendszer alkalmazása már önmagában elősegíti ezen fajok védelmét;
- e) jelentős ellenállóképesség-javulás érhető el vad-, illetve gyógynövények kivonatának permetezésével;
- f) az ökológiai gazdálkodásban használatos növényvédelmi eljárások szükség szerinti használata;
- g) bizonyos gombabetegségek (monília) ellen hatásos lehet a mechanikai védekezés (a beteg ágak eltávolítása és elkülönített helyen, felügyelet mellett történő elégetése).

Kert, szőlő, gyümölcsös vagyonkezelése:

- a terület megjelölése, határolása **csak természetes anyaggal** (fa, nád, gyékény, stb.) történhet,
- gyepesített művelés esetén **évente legalább egyszeri kaszálást** szükséges végezni,
- a kaszálást követő 20 napon belül össze kell gyűjteni a szénát, és el kell szállítani a területről,
- a területen szénakazal, depónia csak a nemzeti park igazgatóság egyetértésével helyezhető el,
- **növényvédő és rovarirtó szerek** közül csak bio, illetve környezetkímélő, (egyes esetekben más, de az is) csak korlátozott mértékben megengedett,

- **gyümölcs, szőlő szedése** csak a fákat, tőkéket (törzs, ágak, rügyek) nem károsító kéméletes, kézi módszerekkel történhet,
- a területen esetlegesen található, illetve keletkezett **hulladék eltávolítása** kötelező,
- a területről **fa, tőke kivágása** csak a nemzeti park igazgatóság egyetértésével lehetséges.

4. Vagyonkezelés közgazdasági és pénzügyi követelményei

A közgazdasági és pénzügyi követelmények szervezetsemlegesek, és ezeket mind költségvetési szerv, mind kht, vagy egyéb gazdasági forma keretében is biztosítani kell. Általános elvként kell azonban leszögezni, hogy az igazgatóságok a védett természeti területeken folytatott vagyonkezelési tevékenységüket kizárólag alaptevékenységként folytathatják. Vállalkozási tevékenység végzését a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása alá tartozó központi és területi államigazgatási szervek feladat- és hatásköréről szóló 276/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet 13. §-a szabályozza az alábbiak szerint: az igazgatóság az alaptevékenységén túlmenően vállalkozási tevékenységet az alapító okiratában tételesen megjelölt körben folytathat, amely nem akadályozhatja alaptevékenysége ellátását.

4.1. Tervezés

4.1.1. A természetvédelmi kezelési terv

A védett természeti területeken alapvetően az érintett hatóságokkal egyeztetett *természetvédelmi kezelési terv*nek kell meghatározni azokat a feladatokat és vagyonkezelési lehetőségeket, amelyek a természeti értékek megóvását, őrzését, fenntartását és a védett természeti területek fenntartható használatát, bemutatását és az esetleges helyreállítását szolgálják.

A kezelési tervek készítése általánosságban is fontos, törvényben előírt feladatnak minősül, ugyanakkor a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében lévő területekre *vonatkozó közgazdasági és pénzügyi terv* elkészítésének egyenesen elemi feltétele.

A természetvédelmi kezelési terv egyebek mellett tartalmazza a védett természeti terület értékeit, az ezek megóvását, fenntartását, bemutatását, szükség esetén helyreállítását célzó tevékenységek ismertetését, továbbá az adott területen tartósan fennmaradó vagy a jövőben várható gazdasági, gazdálkodási tevékenységek bemutatását és az utóbbiakra vonatkozó kötelező erejű előírásokat.

A természetvédelmi kezelési tervek kidolgozása országos jelentőségű védett természeti területekre vonatkozóan a nemzeti park igazgatóságok feladata. Az igazgatóság gondoskodik a terveket megalapozó vizsgálatok elvégzéséről, elvégeztetéséről, illetve az alapadatok összegyűjtéséről is. A védett természeti területen lévő erdők esetében a természetvédelmi kezelési terv elkészítéséig a természetvédelemért felelős miniszter egyetértésével, a 30/2001. (XII. 28.) KöM rendelet 7. § (2) bekezdése alapján megállapított körzeti erdőterv tekintendő kezelési tervnek.

4.1.2. Hosszú távú (10 éves) természetvédelmi vagyonkezelési program

A természetvédelmi kezelési terv mellett és arra alapozottan, hosszú távú (10 éves) természetvédelmi vagyonkezelési program (a továbbiakban: **Program**) készítése szükséges (költség- és eredményterv). A költség- és eredményterv évenkénti ütemezésben a következő három fő részre oszlik:

- *fejlesztési terv*: Az egyszeri beruházás, felújítás jellegű kiadásokat tartalmazza;

- *működési költségterv*: a költségvetési tervezésben megszokott kategóriák szerint bontható;
- *bevételi terv*: a működés során keletkező bevételeket tartalmazza.

A *hosszú távú természetvédelmi vagyongazdálkodási program* a nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő védett természeti területek és a védett természeti értékek fenntartását, megőrzését és fejlesztését szolgáló, a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv prioritásaival, célkitűzéseivel összehangolt és közvetlenül a miniszter által jóváhagyott *a nemzeti park igazgatóságok állami tulajdonú védett és védelemre tervezett természeti területein végzett természetvédelmi vagyongazdálkodási tevékenység koncepciójának alapelveiről és kidolgozásának jövőbeni irányiról* szóló koncepcióra épülő, **hosszú távú (10 éves) program**.

Tartalmilag az egyes területek (elkülönítve a nemzeti parkként és más természetvédelmi kategóriában védetté nyilvánított, a fokozottan védett, a védett és a védelemre tervezett természeti területeket) vagyongazdálkodására vonatkozik, de annál szélesebb hatókörű. Egy-egy kezelési terv ugyanis csak az érintett védett természeti terület szempontjából határozza meg a szükséges és lehetséges tennivalókat, a területhasználat módját.

A Program a nemzeti park igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő valamennyi védett természeti területére megadja a területen elérni kívánt célállapotot, és azt, hogy ezt a célállapotot saját gondozásban vagy használatba adással tervezik elérni.

A Program leírja, hogy az egyes területeken a kitűzött célállapot eléréséhez milyen tevékenységeket kell a Program időtartama alatt elvégezni.

A Program **a feladatokat** a korlátos kapacitások és feltételek reális, a tervekészítés időszakában ismert paramétereinek figyelembevételével természetvédelmi fontosság szerint (a megőrzendő területek, értékek veszélyeztetettsége, értékessége) **rangsorolva** tartalmazza.

A Program feladatait jogszabályváltozás esetén aktualizálni kell az elvégzett, és a megvalósítani szükséges feladatok szerint (éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási terv), valamint az adott évre rendelkezésre álló források (költségvetés) alapján. Amennyiben a költségvetési törvény egy éves időtávlatú előirányzatok mellett, több évre is tartalmaz előirányzatokat, az éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási tervet – az ismertté váló paraméterek mellett – azokra az évekre át kell fogalmazni.

4.1.3. Éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási terv

Az éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási terv (a továbbiakban: **Évtv.**) a fentiek alapján, a 10 éves hosszú távú természetvédelmi vagyongazdálkodási program szerint az igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő védett természeti területein az adott évben megvalósítandó (határszemplével is alátámasztott) feladatokat, azok teljesítési módját és költségvetését tartalmazza.

A kezelési tervet a miniszter, az éves igazgatósági természetvédelmi vagyongazdálkodási tervet a természetvédelemért felelős helyettes államtitkár – az éves munkaterv mellékleteként - hagyja jóvá. Az aktualizált program jóváhagyott tárgyevi munkarésze képezi a KVI-hoz benyújtandó éves vagyongazdálkodási terv alapját. (A vagyongazdálkodási terv tartalmilag a védett

természeti területeken kívül az igazgatóság vagyonelemében lévő egyéb kincstári vagyonelemre is kiterjed.)

A jóváhagyott feladatok ellátásában a figyelembe vett forrásoktól függően a következő – szervesen egymásra épülő – szintek különböztethetők meg.

Minden egyes szinten pontosan meg kell határozni:

- az érintett védett természeti területeket,
- területenként az elvégzendő, rangsorolt feladatokat,
- az egyes feladatokra tervezett kiadásokat (költségeket) és bevételeket, a különböző előirányzati jogcímek szerint, területenkénti és igazgatósági szintű összesítésben.

Itt is fel kell hívni a figyelmet a várható saját bevételek reális és megalapozott megtervezésére.

Az Évtv.-ben megtervezett kiadások és bevételek nem haladhatják meg az igazgatósági költségvetés kereteit.

Az igazgatóság alapfeladatként látja el a vagyonelemet, amelyhez a költségvetési források vagy rendelkezésre állnak, vagy nem. A saját költségvetésből a vagyonelem minimuma, alapszintje tervezhető, amely külső források megszerzése esetén bővíthet.

Az Évtv.-nek azt szükséges tartalmaznia, hogy melyek azok a vagyonelem-kezelési feladatok, amelyeket a tárgyévben az igazgatóságnak alapszinten el kell végezni, melyek azok a feladatok, amelyek halaszthatók, vagy többletforrás függvényében betervezhetők.

4.1.4. Igazgatósági költségvetés

A költségvetés képezi az Évtv. pénzügyi alapját, kereteit. Bár a költségvetés tervezésekor nincs olyan jogszabályi kötelezettség, hogy a természetvédelmi vagyonelem-kezelésre belső részköltségvetés készüljön, ez a feladat mégsem kerülhető meg, mert ez a részköltségvetés (illetve az idetartozó költségvetési előirányzatok és azok módosításai) kerül az Évtv. pénzügyi költségvetési munkarészébe.

Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy előirányzat módosításkor a részköltségvetés előirányzatai is megfelelően módosuljanak.

Követelmények valamennyi tervvel kapcsolatban:

- a költségvetési, tervezési és számviteli szabályoknak feleljenek meg, azokkal összevezethetők legyenek,
- tevékenységenként is elkülönültek legyenek,
- részletes háttérszámítások alapján készüljön,
- világítson rá az esetlegesen kritikus pontokra.

4.2. Nyilvántartások

4.2.1. Számviteli nyilvántartás (könyvvezetés)

A nemzeti park igazgatóságok a vonatkozó jogszabályok keretei, tartalmi követelményei között önállóan alakítják számviteli politikájukat. Az igazgatóság egészét átfogó, a számviteli alapelveknek megfelelő könyvvezetés keretein belül – a belső szabályozásban foglaltak alapján – el kell különíteni a természetvédelmi vagyongazdálkodással összefüggő számviteli nyilvántartásokat (szakfeladat). Az elkülönítés biztosíthatja, hogy beszámolóskor, illetve a természetvédelmi vagyongazdálkodás éves értékelésekor számviteli szempontból is megalapozott pénzügyi adatok álljanak rendelkezésre.

A számviteli nyilvántartások vezetését a vonatkozó jogszabályok szerint kell végezni.

4.2.2. Szakmai nyilvántartások

A vagyongazdálkodási tevékenység szakmai nyilvántartását a Természetvédelmi Információs Rendszer részeként, **a nemzeti park igazgatóságok adatszolgáltatási kötelezettségéről szóló 1/2003. (K. Ért. 2.) KvVM utasításban** foglaltak szerint kell vezetni, használni és adatot szolgáltatni. Ehhez nyújt segítséget a birtokügyi és a vagyongazdálkodási adatbázis (szoftver).

4.3. Felügyeleti feladatok

Az Áht. a kincstári vagyongazdálkodásba tartozó védett természeti területek vagyongazdálkodásával kapcsolatban a miniszter számára a következő hatásköröket állapítja meg:

- egyetértési jogot gyakorol a kincstári vagyongazdálkodás – az állami vagyongazdálkodásért felelős miniszter vagy a KVI által kezdeményezett – **jelzáloggal** vagy **haszonélvezettel** való megterhelése tekintetében;
- egyetértési jogot gyakorol **a vagyongazdálkodó kijelölése**, személyének megváltozása, a vagyongazdálkodó jog visszavonása, továbbá a vagyongazdálkodási megállapodás, illetve vagyongazdálkodási szerződés megkötése tekintetében (a megállapodásnak, illetve a szerződésnek a védettséget érintő vagyongazdálkodási kérdéseiben);
- egyetértési jogot gyakorol a kincstári vagyongazdálkodás **elidegenítése** (tulajdonjogának átruházása) során (figyelemmel a Tvt. előírásaira is).

Az előbbieken felsorolt törvényi szinten meghatározott feladatok mellett a miniszter, illetve munkaszervezete, a KvVM számára, az Áht. 49. §-a (kiemelten a vagyongazdálkodással való szabályszerű és hatékony gazdálkodás követelményeinek érvényesítése) alapján a **felügyeleti hatásköréből**, a vagyongazdálkodás és a természetvédelmi szakmai munka összehangolása érdekében – a korábbiakban már említettek összefoglalásaként – a következő feladatok vezethetők le:

- a természetvédelmi érdekek elsőbbségének felügyeleti eszközökkel történő biztosítása,
- döntés az újonnan vagyongazdálkodásba került területek saját kezelésének többletforrásairól,
- a vagyongazdálkodásra vonatkozó általános szabályok megállapítása, betartásuk ellenőrzése,

- a régi – de még hatályos – használati szerződések, megállapodások felülvizsgálatának szükség szerinti kezdeményezése,
- a tényleges használatok rendszeres ellenőrzése.

A környezetvédelmi minisztert az egyes jogszabályok alapján megillető hatáskörök gyakorlásának szabályairól szóló 17/2001. (K. Ért. 8.) KöM utasítással a felügyeleti feladatok egy részét a miniszter a közigazgatási államtitkára, a jogi és közigazgatási helyettes államtitkára, a közgazdasági és költségvetési helyettes államtitkára, továbbá a Fejzeti Költségvetési Főosztály főosztályvezetőjére ruházta át.

A nemzeti park igazgatóságok rendszeres beszámoltatása, és a nemzeti park igazgatóságok vagyongazdálkodási tevékenységének rendszeres értékelése természetesen része a felügyeleti tevékenységnek.

4.4. Beszámolás

4.4.1. A tulajdonos képviselőjének történő beszámolás

A beszámolási kötelezettséget jogszabály (217/1998. (XII. 30.) Kormány rendelet 63/A. § (5)) írja elő. Ennek keretében az éves beszámolóhoz kapcsolódóan írásban értékelni kell az éves vagyongazdálkodási program szakmai, tárgyi és számszaki végrehajtását. Az értékelésről készített dokumentumot április 30-ig el kell küldeni a KVI-nek. A KVI-nek küldött dokumentumot másolatban a KvVM-nek is meg kell küldeni.

4.4.2. A felügyeleti szervnek történő beszámolás

A beszámolási kötelezettség adja a természetvédelmi vagyongazdálkodás felügyeleti értékelésének alapját, amelynek komplex módon ki kell terjednie a természetvédelmi vagyongazdálkodási tevékenység szakmai (természetvédelmi szempontú), pénzügyi és jogi (szabályszerűségi) értékeléseire. Az értékelések meghatározzák a következő évi Évtv.-k tartalmát is.

Az Évtv.-ről szóló beszámolóban leginkább a következőkre kell kitérni:

- a kitűzött szakmai célok teljesülésére,
- a vagyongazdálkodási tevékenységet befolyásoló főbb külső folyamatokra és körülményekre,
- a jóváhagyott, illetve újonnan belépő feladatok határszemlével is alátámasztott teljesítésére, a teljesítés szakmai és pénzügyi eredményességére,
- a kapott támogatások felhasználására,
- a feladat-elmaradások indokolására,
- a külső ellenőrzések (ideértve a tulajdonosi ellenőrzést is) megállapításaira,
- visszacsatolás a Programhoz: az Évtv. teljesítése, a területek állapota, a védett fajok és társulások állománya a Program korábbi célkitűzéseiben, feladataiban milyen változtatásokat igényel.

4.5. Ellenőrzés

A belső és a felügyeleti típusú ellenőrzések végzésénél az alábbi szempontokat kell érvényesíteni:

- szakszerűség,
- szabályszerűség (ideértve az irányadó jogszabályokat is),
- a kiadott utasítások teljesítése,
- a teljesítés eredményessége.

A felsorolt szempontokat az igazgatóságok belső ellenőrzése és a minisztérium fejezeti belső ellenőrzése során a költségvetési szervek belső ellenőrzéséről szóló 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendeletben foglaltak, az ellenőrzési stratégiákban, illetve éves ellenőrzési tervekben megfogalmazottak szerint kell érvényesíteni.

4.5.1. Belső, igazgatósági ellenőrzés

Mind a saját használatban, mind a használatra kiadott területek és állatok esetében indokolt, hogy a nemzeti park igazgatóság vezetése rendszeresen meggyőződjön arról, hogy a természetvédelmi vagyongazdálkodás a vonatkozó jogszabályi előírások, a kiadott utasítások szerint eredményesen történik. Az eredményességen egyfelől mindent megelőzően a természetvédelmi célok megvalósítását, és csak másodsorban az adott területre előírt használati mód által lehetséges legnagyobb hozam elérését kell érteni.

Az igazgatóságok a FEUVE (folyamatba épített előzetes, utólagos vezetői ellenőrzés) keretében a vagyongazdálkodás fő folyamataira kötelesek elvégezni a felmerülő kockázatok azonosítását, az ellenőrzési nyomvonal kialakítását, a felmerült szabálytalanságok kezelésének rendjét tekintettel arra, hogy a belső ellenőrzés feladata a kontrollok meglétének, működésének ellenőrzése.

4.5.2. Külső (igazgatóságon kívüli) ellenőrzés

4.5.2.1. Felügyeleti ellenőrzés

A felügyeleti ellenőrzések közül jelen szabályzatban a felügyeleti szakmai ellenőrzésre kell kitérni.

A **felügyeleti költségvetési ellenőrzés** rendjét a KvVM Belső Ellenőrzési Kézikönyve határozza meg. Ez az ellenőrzés típus a természetvédelmi vagyongazdálkodást csak az igazgatóság, mint központi költségvetési szerv egészén belül, az igazgatóság tevékenységének részeként vizsgálja. Az ellenőrzési típus megválasztása az ellenőrzési célnak megfelelően történik. A 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendelet értelmében többek között rendszer-, pénzügyi-, szabályszerűségi-, hatékonysági-, és teljesítményvizsgálatok végzése lehet. Ezeket az ellenőrzési célnak megfelelően a természetvédelmi vagyongazdálkodás esetében szükség szerint lehet és kell is alkalmazni.

A **felügyeleti ellenőrzés szakmai részét** a Természetvédelmi Hivatal munkatársai végzik. A szakmai ellenőrzéseket e szabályzatban foglaltakra kiterjedően a munkatársak általában racionálisan, több szakterületet összefogva rendszerességgel, illetve szűrőpróbaszerűen végzik. Szükség esetén, vagy amennyiben a vagyongazdálkodási tevékenységre vonatkozó kritika is felmerül, (esetleg arra vonatkozóan bejelentés érkezik) akkor egy-egy szakterület (állattartás, erdőgazdálkodás, halászati tevékenység) részterületére is irányulhat az ellenőrzés.

A szakmai felügyelet során térképek, szerződések, szakmai anyagok és adatok bekérése, vagyonkezeléssel foglalkozó munkatársak és a természetvédelmi őrszolgálat tagjainak meghallgatása, továbbá helyszínelések, helyszíni bejárások és vizsgálatok képezik a főbb ellenőrzési módokat.

4.5.2.2. Tulajdonosi ellenőrzés

A tulajdonosi ellenőrzés a KVI jogszabályban meghatározott feladata, amelynek célja a kincstári vagyonnal való gazdálkodás folyamatos figyelemmel kísérése, a kincstári vagyon számszerű, mérhető alakulásának naprakész állapotban tartása, a nem jogszerű, illetve a központi költségvetést súlyosan és károsan érintő eljárások, szerződések és folyamatok feltárása. A felügyeleti elvárás a tulajdonosi ellenőrzés során azt jelenti, hogy a tulajdonos maximálisan együttműködik az ellenőrző szervekkel és az ellenőrzés előrehaladásáról, a várható megállapításokról rendszeres, a felmerülő problémákról azonnali tájékoztatást nyújt a minisztérium részére.

4.5.2.3. ÁSZ, KEHI ellenőrzés

Az államháztartás ellenőrző szervei a természetvédelmi vagyonkezelési tevékenységet az igazgatóság egészének ellenőrzése részeként vizsgálják, az ellenőrzési tervükben meghatározottak szerint.

Függelék

A vagyonkezeléssel kapcsolatos szabályok

- 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 1994. évi LV. törvény a termőföldről
- 1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 29/1997. (IV. 30.) FM rendelettel
- 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelettel
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 78/1997. (XI. 4.) FM rendelettel
- 1995. évi XCIII. törvény a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról
- 2003. évi CXXIX. törvény a közbeszerzésekről
- 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról
- 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelettel
- 2001. évi CXVI. törvény a Nemzeti Földalapról
- 2000. évi C. törvény a számvitelről
- 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról
- 58/2005. (IV. 4.) Korm. rendelet a kincstári vagyonnal való gazdálkodásról
- 16/2002. (II. 18.) Korm. rendelet a termőföldre vonatkozó elővásárlási és előhaszonbérleti jog gyakorlásának részletes szabályairól
- 276/2005. (XII. 20.) Korm. rendelet a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása alá tartozó központi és területi államigazgatási szervek feladat- és hatásköréről
- 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és a közcélú vízi létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról
- 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről
- 193/2003. (XI. 26.) Korm. rendelet a költségvetési szervek belső ellenőrzéséről
- 35/1996. (XII. 29.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról
- 4/2004. (I. 13.) FVM rendelet az egyszerűsített területalapú támogatások és a vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és

Környezeti Állapot”, illetve a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról

- 16/2005. (III. 8.) FVM rendelet az egyszerűsített területalapú támogatások és a vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”, illetve a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról szóló 4/2004. (I. 13.) FVM rendelet módosításáról
- 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról
- 17/2001. (K. Ért. 8.) KöM utasítás a környezetvédelmi minisztert az egyes jogszabályok alapján megillető hatáskörök gyakorlásának szabályairól
- 1/2003. (K. Ért. 2.) KvVM utasítás a nemzeti park igazgatóságok adatszolgáltatási kötelezettségéről
- 16/2005. (K. V. Ért. 2006. 1.) KvVM utasítás a nemzeti park igazgatóságok által kötött haszonbérleti szerződések egységesítéséről

- A Tanács 1991. június 24-i 2092/91/EGK rendelete a mezőgazdasági termékek ökológiai termeléséről, valamint a mezőgazdasági termékeken és élelmiszereken erre utaló jelölésekről